

KIỆT TÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI
LỚP TÔN XTÔI

Thi hài sống

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

LỚP TÔN XTÔI

THI HÀI SỐNG

THIỆT VŨ *dịch*

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

HÀ NỘI - 2006

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật và giới thiệu với bạn đọc Việt Nam suốt hơn nửa thế kỷ qua, có ảnh hưởng lớn không chỉ về Sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung. Tất nhiên tiếp nhận và giao lưu văn hoá nghệ thuật không diễn ra một chiều mà tác động qua lại.

Bắt đầu từ các tác phẩm cổ đại Hy Lạp, Trung Quốc, Ấn Độ với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch như: Exkhin, Oripit, Xôphốc, Vương Thừa Phủ, Kalidax... bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của Sân khấu thế giới như thời đại Phục Hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất như Sếchxpia, Sinlơ, Môlie, Coócnnây, J.Gôt, Gôgôn, Ípxen, Muxxê, Ghenman, B.Brếch, Sêkhốp, Bêckét, Raxin, Jăng Anui, Camuy, Tào Ngụ... Nhiều tác

phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tác phẩm của ba tác giả Sân khấu Việt Nam: Đào Tấn, Nguyễn Huy Tưởng, Nguyễn Đình Thi có mặt trong Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** đã đáp ứng đòi hỏi của đông đảo bạn đọc.

Nhà xuất bản Sân khấu cảm ơn Hội đồng tuyển chọn gồm các nhà Sân khấu học tiêu biểu do NSND Trọng Khôi - Chủ tịch Hội nghệ sĩ Sân khấu Việt Nam làm Chủ tịch và Công ty Minh Thành - Bộ Chỉ huy Quân sự TP Hồ Chí Minh đã giúp đỡ tận tình, trách nhiệm cao để Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

NHÂN VẬT

- *PHÊÔDOR VAXILIÊVICH PRÔTAXỐP*

- *LIDA* - Vợ ông ta

- *MISA* - Con trai hai vợ chồng ông ta

- *ANA PAPLÔPNA PAMANCVA* - Mẹ đẻ Lida

- *SASA* - Em gái Lida

- *ANA DIMITRIÉPNA KARÊNIN* - Con trai bà Ana

- *DIMITRIÉPNA KARÊNIN*

- *HOÀNG THÂN SERGƠI ABREXKỐP*

- *APHRÊNÔP*

- *XTAHÔP*

- *BUTKÊVICH*

- *KÔROTKÔP*

- *IVĂNG PÊTRÔVICH ALECHXĂNG DRỐP*

- *PÊTUSKÔP*

- NGƯỜI DIGAN⁽¹⁾ IVĂNG MAKARÔVICH

- MASTADIA IVANÔPNA

- MASA

- Con gái anh ta

- ARTÊMICH

- DỤ THẨM

- PÊTRUXIA

- Luật sư

- NHỮNG NGƯỜI DIGAN, NHỮNG NHẠC CÔNG, NHỮNG
SĨ QUAN, NHỮNG TRẠNG SỰ, CÔNG CHÚNG TRONG
TOÀ ÁN, ĐẦY TỔ VV...

(1) Người Ditan còn gọi là người Bô-hê-miêng, một dân tộc thường đi lang thang trên những nẻo đường của Châu Âu, nhà của họ là trên xe, họ thường sống bằng những nghề phụ và thường rất đói khổ nhưng họ hát và nhảy múa rất hay.

HỒI I

CẢNH I

Nhà của Prôtaxôp ở thành phố Sanh Pêtexrbua.

Một phòng ăn nhỏ.

LỚP 1

Ana Paplôpna, người vú

Ana Paplôpna, một bà có tuổi, đầy đà, tóc bạc. Bà ta ngồi một mình, đang uống trà. Ấm Samôva trên bàn. Người vú vào, tay cầm một bình trà.

NGƯỜI VÚ: - Cháu xin cụ tí nước pha trà có được không ạ?

ANA PAPLÔPNA: - Được, cứ lấy. Thằng bé thế nào?

NGƯỜI VÚ: - Quấy lắm ạ, chắc chắn là như thế rồi. Làm sao được hở cụ. Cụ bảo giờ mẹ tự nuôi con là như thế đấy. Mẹ thì bí lắm chuyện buồn phiền riêng đứa trẻ khôn

khổ lây, Bà cháu suốt đêm không ngủ
và cứ khóc dòng dòng thì cụ bảo sửa
tốt thế nào được kia chứ.

ANA PAPLÔPNA: - Nhưng bây giờ bà ấy đã nguôi
rồi cơ mà?

NGƯỜI VÚ: - Nguôi, cụ cứ nói! Trông bà cháu
khiếp lên được. Ngay vừa nãy, vừa
viết, bà cháu lại khóc đây...

LỚP 2

*Những người ở lớp trước, thêm Sasa
Sasa ra, nói với người vú.*

SASA: - Bà Lida gọi vú đấy.

NGƯỜI VÚ: - Cháu đi đây, cháu đi đây (*vào*).

ANA PAPLÔPNA: - Mụ vú bảo mẹ Lida vẫn cứ khóc
đấy. Bao giờ thì mới thấy nó nguôi
được?

SASA: - Mẹ lạ thực đấy! Chị ấy vừa ly dị
chồng, người cha đẻ của đứa con chị
ấy... mà mẹ lại muốn chị ấy nguôi ư?

ANA PAPLÔPNA: - Không phải mẹ muốn nói thế...
Nhưng chuyện đâu vào đấy cả rồi...

Nếu như mẹ đây, mẹ kệ nó không những mẹ bằng lòng cho con gái mẹ ly dị chồng, mẹ còn vui sướng về chuyện ấy nữa, thì cái thằng kia đáng đời lắm rồi còn gì. Không nên buồn mà trái lại nên vui vì đã tống khứ được một thằng chồng chẳng ra gì chứ... của quý đấy!

SASA: - Sao mẹ lại nói thế hở mẹ? Mẹ cũng biết đấy không phải là sự thật. Anh Phêdia⁽¹⁾ không phải là một người chồng xấu, trái lại nữa kia! Anh ấy thực là một con người kỳ lạ, đáng phục, mặc dầu anh ấy có nhiều nhược điểm.

ANA PAPLÔPNA: - Kỳ lạ thực đấy! Hễ cứ có tiền trong tay, tiền của nó hay của người khác cũng...

SASA: - Chưa bao giờ anh ấy dùng đến tiền của người khác.

ANA PAPLÔPNA: - Thì cũng thế!... Tiền của vợ nó!

SASA: - Nhưng anh ấy để cả gia tài của anh ấy cho vợ...

(1) Cách gọi thân mật Phêđô.

ANA PAPLÔPNA: - Nó bắt buộc phải làm như thế, vì nó biết rồi nó sẽ phung phí hết... rồi sẽ hết tất.

SASA: - Anh ấy phung phí hay không thì... con vẫn nói một người đàn bà không nên ly dị chồng, nhất là người chồng như Phêđiã.

ANA PAPLÔPNA: - Thế thì, theo cô phải đợi cho nó phung phí hết rồi lòi về nhà những con tình nhân người Digan của nó hay sao?

SASA: - Anh ấy không có tình nhân...

ANA PAPLÔPNA: - Khốn khổ thực đấy, trừ tôi ra, còn mấy chị em như cô đều bị nó làm cho mê muội hết. Tôi thì tôi hiểu nó lắm và nó biết điều đó. Mẹ ở địa vị con Lida, thì không phải đến ngày hôm nay mẹ mới ly dị mà ly dị trước đây một năm rồi.

SASA: - Mẹ nói chuyện ấy vui quá đấy!

ANA PAPLÔPNA: - Vui à? ... Không đâu, cô nên tin rằng thế. Một người mẹ mà thấy con gái mình phải ly dị thì cũng cực lắm chứ. Nhưng thà chịu mọi chuyện còn

hơn để một cuộc đời non trẻ tan vỡ, phải không? Do đó mẹ mới cảm ơn thượng đế vì con Lida cuối cùng cũng quyết định và mọi chuyện đã xong xuôi.

SASA: - Có khi mọi chuyện chưa xong xuôi đâu.

ANA PAPLÔPNA: - Miễn là thằng ấy bằng lòng ly dị!

SASA: - Như thế thì làm gì nhỉ?

ANA PAPLÔPNA: - Để làm gì à? Để cho khi tuổi còn trẻ, chị mày còn có thể lập lại cuộc đời được chứ sao.

SASA: - Mẹ ơi, sao mẹ lại có thể nói thế được kia chứ? Khủng khiếp quá! Không đâu, Lida sẽ không yêu một người nào khác nữa đâu!

ANA PAPLÔPNA: - Sao lại thế được, rồi nó sẽ tự do kia mà? Khôi đứa cầu cạnh, mà còn hơn thằng Phêđiá gấp nghìn lần ấy. Khôi đứa cho là lấy được nó thì sung sướng đấy.

SASA: - Mẹ ơi, sao mẹ lại có thể nói thế được kia chứ! Con biết mẹ nghĩ đến anh Vichto Karênin.

ANA PAPLÔPNA: - Tất nhiên là tôi nghĩ đến. Nó yêu con Lida từ mười năm nay rồi, mà con Lida cũng yêu nó.

SASA: - Vâng, chị ấy giúp anh ấy, nhưng không phải để mà lấy anh ấy. Chỉ là một mối tình bằng hữu từ tuổi nhỏ thôi.

ANA PAPLÔPNA: - Ai mà chẳng biết thứ tình bằng hữu ấy... Nhưng nếu không có gì trở ngại giữa hai đứa...

(Chị hầu phòng ra)

LỚP 3

Ana Paplôpna, Sasa, chị hầu phòng

ANA PAPLÔPNA: - Gì thế?

CHỊ HẦU PHÒNG: - Bà con bảo mang một bức thư lại cho ông Vichto Mikhailôvich...

ANA PAPLÔPNA: - Bà nào?

CHỊ HẦU PHÒNG: - Vâng, bà Êlidavêta Angdrêépna ạ.

ANA PAPLÔPNA: - Sao nữa?

CHỊ HẦU PHÒNG: - Ông Vichto Mikhailôvich có bảo về rồi một lát nữa ông ấy sẽ đến.

ANA PAPLÔPNA: *(Ngạc nhiên)* - Lạ thật! Vừa nói đến ông ta xong. Tôi không hiểu bà ấy bảo ông ta đến làm gì... *(với Sasa)* - Còn cô, cô có biết không?

SASA: - Để chị Lida tới rồi chị ấy nói với mẹ.

ANA PAPLÔPNA: *(Gật đầu, với chị hầu phòng)* - Hâm lại ấm nước đi. Mang ấm vào, Dauniasa.

(Chị hầu phòng bưng cái ấm Samôva vào).

SASA: - Vâng, nhưng nếu lại vì một chuyện khác thì sao?

ANA PAPLÔPNA: - Thế thì vì lý do gì kia chứ?

SASA: - Lúc này đối với Karênin chị ấy cũng coi như bà vú già thôi.

ANA PAPLÔPNA: - Rồi chúng ta sẽ biết, mẹ biết nó lắm, nó mà cho mời ông ta đến tức là nó thấy cần phải được an ủi đấy thôi.

SASA: - Mẹ ơi, sao mẹ lại hiểu về chị con sai đến thế, nếu mẹ tưởng rằng...

ANA PAPLÔPNA: - Rồi cô xem... với lại mẹ cũng phải nói để con yên tâm là mẹ rất vừa ý.

SASA: - Thôi được... cứ đợi xem... *(Chị vào, vừa đi vừa hát).*

ANA PAPLÔPNA: *(Còn một mình gặt gù)* - Tốt lắm...
mọi chuyện đều tốt.
Phải...

LỚP 4

*Ana Paplôpna, chị hầu phòng rồi
Vichto Karênin.*

CHỊ HẦU PHÒNG: *(Ra)* - Ông Vichto Mikhailôvich
đã tới.

ANA PAPLÔPNA: - Thế thì mời ông ấy vào, vào bảo
cho bà ấy biết.

*(Chị hầu phòng vào bằng cái cửa đi
vào trong nhà)*

KARÊNIN: *(Ra chào Ana Paplôpna)* - Bà
Êlidavêta Angdrêépna có gửi cho tôi
một bức thư mời tôi tới. Thực lại càng
hợp ý tôi vì chính tôi cũng định tới nay
sẽ tới đây. Bà Êlidavêta Angdrêépna
vẫn khoẻ chứ ạ!

ANA PAPLÔPNA: - Vãn, bà ấy khoẻ lắm, bà ấy
xuống ngay đây mà, chỉ có thằng bé
cháu thì hơi ươn mình *(buồn rầu)*. Ôi!
Chúng tôi thực khốn khổ khốn nạn...
mà ông cũng biết hết chuyện đấy.

KARÊNIN: - Vâng, hôm kia, lúc bức thư của anh ấy tới, tôi cũng có mặt ở đây... Nhưng chuyện ấy có thực không thể hàn gắn được không?

ANA PAPLÔPNA: - Chắc rồi còn gì! Lại phải đau buồn một lần nữa thì khốn khổ quá.

KARÊNIN: - Chắc cụ cũng biết câu ngạn ngữ "phải đo bầy lùn rồi hãy cắt". Nhất là trong chuyện này lại phải cắt vào da vào thịt.

ANA PAPLÔPNA: - Đúng thế, nhưng là vì sự sống chung của hai người đã rạn nứt từ lâu rồi thì tan vỡ là tự nhiên xảy ra thôi. Phêđia cũng nhận rằng sau những chuyện đã xảy ra như thế, anh ấy không thể nào trở về được nữa.

KARÊNIN: - Vì sao thế nhỉ?

ANA PAPLÔPNA: - Sau những cái chuyện hèn hạ như thế thì về làm sao được kia chứ? Anh ấy đã thề rằng nếu anh ấy còn trở lại cuộc đời truy lạc thì anh ấy sẵn sàng bỏ hết quyền của người chồng và để cho vợ hoàn toàn tự do.

KARÊNIN: - Vâng, nhưng cái tự do của một người

đàn bà bị hôn thú trói buộc là gì kia chứ?

ANA PAPLÔPNA: - Thế còn vấn đề ly dị? Anh ấy đã hứa là sẽ ly dị và chúng tôi sẽ cố làm cho anh ấy giữ lời hứa của anh ấy.

KARÊNIN: - Vâng, nhưng bà Êlídavêta Angdrêépna còn yêu ông ấy lắm.

ANA PAPLÔPNA: - Tình yêu của nó đã bị thử thách đến cái độ không còn gì nữa rồi! Anh ấy tập trung đủ mọi tính xấu: rượu chè, lang chạ, phản trắc... Liệu có thể yêu được một người chồng như thế không kia chứ?

KARÊNIN: - Tình yêu thối hết.

ANA PAPLÔPNA: - Ông nói tình yêu! Nhưng liệu có thể yêu được một con người khiếp nhược mà người ta không thể tin được nữa không kia chứ? Chuyện đã xảy ra như thế này (*Bà ta liếc ra cửa và cố nói nhanh để có đủ thời gian kể hết chuyện*) - Công việc làm ăn của anh ấy hỏng hết, mọi thứ của cải đều đem cầm cả. Không còn một xu nhỏ nào... Không còn gì để trả lãi nữa giữa lúc

ấy, chú anh ta gửi cho hai nghìn rúp để trả lãi, anh ta cầm số tiền đó đi mất không trở lại nữa. Vợ thì ở lại với đứa con ốm và cú đọi. Cuối cùng thấy một bức thư tới, trong đó anh ấy đề nghị gửi quần áo cho anh ấy.

KARÊNIN: - Vâng, vâng tôi biết...

(Lida và Sasa ra)

LỚP 5

Những người trước, thêm Lida và Sasa.

ANA PAPLÔPNA: - Đấy ông Vichto Mikhailôvich đã đáp lại tiếng con gọi đấy.

KARÊNIN: - Vâng... người ta làm tôi đến chậm mất một chút *(Ông ta chào hai chị em)*.

LIDA: - Xin cảm ơn ông... tôi có một việc hệ trọng mà chỉ có riêng ông thì tôi mới dám nhờ thôi.

KARÊNIN: - Việc gì làm được, tôi cũng xin hết sức...

LIDA: - Ông rõ hết mọi chuyện rồi, phải không ạ?

KARÊNIN: - Vâng, tôi đã rõ cả.

ANA PAPLÔPNA: - Để hai người nói chuyện... (*với Sasa*) Để cho hai người nói chuyện riêng, con.

(*Bà ta và Sasa vào*)

LỚP 6

Lida, Karênin

LIDA: - Vâng, anh ấy có viết cho tôi một lá thư trong đó anh ấy nói với tôi anh ấy coi như mọi chuyện đã chấm dứt (*Cố cầm nước mắt*). Tôi giận đến cái độ, đến cái độ... tóm lại tôi đồng ý cắt đứt... tôi đã trả lời anh ấy là tôi đồng ý ly dị.

KARÊNIN: - Và bây giờ bà thấy hối hận về chuyện ấy?

LIDA: - Vâng, tôi hiểu là tôi đã hành động sai. Thà rằng chịu mọi thứ còn hơn là tan vỡ. Thôi, nhờ ông chuyển giúp cho anh ấy bức thư này... ông Vichto, xin ông giúp tôi, chuyển cho anh ấy thư

này... và nói rằng... ông kéo anh ấy về đây cho tôi...

KARÊNIN: (*Ngạc nhiên*) - Nhưng bằng cách nào kia chứ?

LIDA: - Ông hãy giảng giải cho anh ấy rõ là tôi van anh ấy quên hết mọi chuyện và trở về đi!... Ông sẽ nói với tôi là tôi có thể gửi bức thư của tôi qua bưu điện, nhưng tôi hiểu anh ấy lắm. Hành động đầu tiên của anh ấy bao giờ cũng tốt, thế rồi anh ấy lại bị lôi kéo và thay đổi ý kiến ngay, và anh ấy sẽ không thực hiện cái điều anh ấy định làm lúc đầu đâu.

KARÊNIN: - Tôi sẽ làm mọi điều trong khả năng của tôi.

LIDA: - Chắc ông ngạc nhiên là tôi lại nhờ chính ông để...

KARÊNIN: - Không!... Nhưng thực mà nói... tôi cũng sửng sốt. ư

LIDA: - Ông không giận tôi chứ?

KARÊNIN: - Liệu tôi còn có thể giận bà điều gì kia chứ?

- LIDA:** - Tôi phải nhờ cậy ông là vì tôi biết tình cảm của ông đối với anh ấy.
- KARÊNIN:** - Đối với ông ấy và cả với bà nữa. Bà biết đấy, tình yêu của tôi chỉ mong muốn hạnh phúc của bà chứ không phải hạnh phúc của tôi... Vì thế, tôi xin cảm ơn bà đã có lòng tin tôi, tôi sẽ xin hết sức...
- LIDA:** - Tôi biết!... Tôi xin nói hết với ông. Hôm nay, tôi đã đến nhà Aphrêmôp để tìm cho ra chỗ ở của chồng tôi. Người ta bảo tôi là anh ấy đã đi đến chỗ những người Digan. Tôi sợ cái chuyện say mê ấy nếu không giữ anh ấy lại cho đúng lúc thì anh ấy hỏng mất... Vì thế mới phải can thiệp gấp ngay. Thế nào, ông nói đi, ông sẽ đi tìm anh ấy, phải không ông?
- KARÊNIN:** - Đúng thế... xin đi ngay.
- LIDA:** - Ông đi đi, ông tìm anh ấy và nói với anh ấy là mọi chuyện đã quên hết rồi, rằng tôi đợi anh ấy.
- KARÊNIN:** (*Đứng dậy*) - Nhưng biết tìm anh ấy ở đâu!

LIDA: - Anh ấy ở chỗ những người Digan... Tôi đã đi đến chỗ ấy... Tôi đã đến ngưỡng cửa, định nhờ đưa bức thư của tôi cho anh ấy, nhưng nghĩ đi nghĩ lại, tôi lại giúp định nhờ ông giúp cho cái việc hệ trọng này... Địa chỉ đây... ông nói hộ với anh ấy là anh ấy nên về ngay, là dĩ vãng đã quên hết rồi... Vì tình thương anh ấy, vì tình bạn với chúng tôi, ông hãy giúp cho chuyện đó...

KARÊNIN: - Tôi sẽ làm mọi chuyện có thể làm được.

LỚP 7

Lida một mình, rồi Sasa.

LIDA: - Không, không tôi không thể thế được... không... không bao giờ...

SASA: *(Ra)* - Thế nào, chị đã nhờ ông ấy đi rồi chứ? *(Lida gật đầu)* Và ông ấy đồng ý chứ?

LIDA: - Đồng ý mà...

SASA: - Tại sao chị lại nhờ ông ấy? Em thực không hiểu.

- LIDA: - Chị còn nhờ cậy ai được nữa?
- SASA: - Nhưng chị biết là ông ấy yêu chị chứ?
- LIDA: - Ngày xưa có lẽ ông ấy yêu chị thực, nhưng bây giờ thì thôi rồi... với lại, chị cũng không còn biết chọn lựa ai nữa. Em có tin rằng Phêdia sẽ trở về không?
- SASA: - Em tin chắc, là vì...

LỚP 8

*Những người cũ, thêm Ana Paplôpna,
Ana Paplôpna, Sasa im bật.*

- ANA PAPLÔPNA: - Ông Vichto Mikhailôvich đâu rồi?
- LIDA: - Ông ấy đi rồi ạ.
- ANA PAPLÔPNA: - Sao, đi rồi à?
- LIDA: - Vâng, con có nhờ ông ấy một việc.
- ANA PAPLÔPNA: - Việc gì?... lại bí mật hả?
- LIDA: - Không đâu ạ! Con nhờ ông ấy tự tay đưa bức thư của con cho Phêdia.
- ANA PAPLÔPNA: - Cho Phêdia? Cho Pheodor Vasiliêvich ấy à?
- LIDA: - Vâng, cho anh Phêdia.

ANA PAPLÔPNA: - Mẹ tưởng rằng mọi quan hệ đã cắt đứt hẳn giữa hai người rồi...

LIDA: - Không ạ, con không thể xa anh ấy được...

ANA PAPLÔPNA: - Sao? Mọi chuyện lại bắt đầu ư?

LIDA: - Con đã thử, con đã cố, nhưng con không thể chịu nổi thà rằng chịu hết mọi chuyện còn hơn là xa anh ấy.

ANA PAPLÔPNA: - Thế chị muốn cho nó trở về hay sao?

LIDA: - Vâng.

ANA PAPLÔPNA: - Chị lại muốn cho cái con người đáng tửm ấy lại vào nhà chị hay sao?

LIDA: - Mẹ ơi, con van mẹ đừng nói về chồng con như thế!

ANA PAPLÔPNA: - Nói về cái đứa trước kia là chồng con.

LIDA: - Không ạ, bây giờ đang là chồng con.

ANA PAPLÔPNA: - Một cái thằng hoang toàng, rượu chè trụy lạc mà chị không thể rời được nó ra hay sao?

LIDA: - Sao mẹ cứ hành hạ mãi con như thế?

Con đã khổ lắm rồi... Tưởng cứ như mẹ cố tình làm con phải khổ thêm ấy.

ANA PAPLÔPNA: - À! Tôi hành hạ chị? Thế thì để tôi đi, tôi không thể chứng kiến những chuyện ấy được (*Lida im bật*) À! Tôi hiểu rồi, tôi chẳng hiểu gì về hành động của các cô hết, nhưng cái kiểu cư xử bây giờ... chị vừa mới quyết tâm cắt đứt. thế rồi chị cho mời một người đang yêu chị tới...

LIDA: - Không đâu, mẹ nhầm rồi...

ANA PAPLÔPNA: - Sao nữa, Karênin đã xin cưới chị mà chị lại nhờ... chính ông ấy đi tìm chồng chị... Có phải là để kích thích lòng ghen tuông của ông ấy lên không?

LIDA: - Mẹ ơi! Khung khiếp quá! Xin mẹ tha cho con để con yên.

ANA PAPLÔPNA: - Được lắm. Chị cứ đuổi mẹ chị đi và để cho thằng chồng trụy lạc của chị thay vào đấy. Nhưng tôi không có đợi đến lúc nó trở về đây đâu, cũng không mong thượng đế phù hộ cho các người! Muốn làm thế nào tùy ý.

(*Bà ta ra đóng cửa đánh sầm*)

LIDA: *(Buông người ngồi phịch xuống một cái ghế)* - Chỉ còn thiếu có chuyện ấy nữa thôi!

SASA: - Không sao đâu! Mọi chuyện rồi sẽ ổn thoả... Rồi sẽ làm cho mẹ nguôi đi được mà.

ANA PAPLÔPNA: *(Đi qua)* - Đuniasa!... Hòm xiểng của tao!...

SASA: *(Đi theo mẹ và làm hiệu cho chị)* - Mẹ, hãy nghe con đã...

CẢNH II

Một căn phòng ở chỗ những người Digan

LỚP 1

Phêdia, Aphrêmôp, một nhạc công, một sĩ quan, Masa, những người Digan.

(Dàn hợp xướng hát bài "Kong-avela" Phedia mặc sơ-mi, nằm sấp trên một cái ghế dài. Aphrêmôp ngồi dạng hai chân trên một cái ghế, trước mặt người ca sĩ số một của đoàn. Một sĩ quan ngồi bên cạnh bàn, trên bàn có những chai Sâm-banh và cốc. Một người nhạc công cũng ngồi ở bàn đang ghi chép những bài hát của người Digan.

APHRÊMÔP: - Ngủ đây à, Phêdia?

PHÊDIA: (Đứng dậy) - Đừng nói... Bây giờ, bài "Không phải buổi chiều".

MỘT NGƯỜI DIGAN: - Không thể được nữa, ông Phêđô Vasilievich ạ, bây giờ là đến Masa sẽ ca một bài đơn ca.

PHÊDIA: - Cũng được!... Rồi sau đó, bài "Không phải buổi chiều" nhé.

(Ông ta lại nằm xuống)

SĨ QUAN: *(Với những người Digan)* - "Giờ định mệnh"!

MỘT NGƯỜI DIGAN: *(Với Aphrêômôp)* - Ông đồng ý chứ ạ?

APHRÊMÔP: - Cũng được.

SĨ QUAN: *(Với người nhạc công)* - Thế nào, anh đã ghi lại chưa.

NHẠC CÔNG: - Kỳ lạ thực! Mỗi lần cô ấy thay khoá nhạc thì cô ấy lại hát một cách khác. Cô xem xem *(anh ta đưa tờ giấy cho cô gái Digan xem)* - Có phải đúng thế này không? *(anh ta hát khẽ)*.

CÔ GÁI DIGAN: - Vâng, đúng thế này đây!...

PHÊDIA: *(Đứng dậy)* - Không bao giờ anh ấy ghi lại được nhạc điệu đâu... Hoặc nếu may ra anh ấy có ghi được và đưa vào vở đại ca kịch của anh ấy thì mọi thứ

sẽ hỏng hết... Nào, Masa, tiến lên!... cầm lấy đàn ghita để hát bài "Giờ định mệnh" đi (*Ông ta đứng dậy, ngồi trước mặt cô ta và nhìn sâu vào đáy mắt cô ta. Masa hát*) Hoan hô! À! Cái cổ Masa này! Bây giờ thì bài "Không phải buổi chiều" đi.

APHRÊMÔP: - Không! Đợi đã... Bài hát của tôi trước đã, cái bài tang tóc ấy...

SĨ QUAN: - Tại sao lại tang tóc?

APHRÊMÔP: - Bởi vì khi nào mình chết, cậu hiểu không, chết thực rồi, nằm trong áo quan... thì người ta sẽ mời anh em Digan tới. Cậu hiểu không, mình viết chúc thư đề nghị với vợ mình như thế. Và đến lúc họ bắt đầu "Chel-me-vast" mình sẽ nhảy ra khỏi quan tài. Cậu thấy chứ (*với nhạc cống*) Đây, anh ghi lại thế này này. Nào, bắt đầu đi (*những người Digan hát*) Hả? Các cậu thấy thế nào? Bây giờ bài "Các chàng trai dũng mãnh của tôi".

(*Những người Digan hát, Aphrêômôp phác mấy bước nhảy. Những người*

Digan tiếp tục hát, mỉm cười và vỗ tay đánh nhịp. Bài hát chấm dứt, Aphrêmôp ngồi xuống).

NHỮNG NGƯỜI DIGAN: *(Với Aphrêmôp)* - Hoan hô ông Mikhain Midrêvich! Đúng là một người Digan.

PHÊDIA: - Bây giờ thì bài "Không phải buổi chiều" *(những người Digan hát)* À! Nó đấy! Đúng đây, có mê hồn không. Tôi cứ tự hỏi không biết tất cả những cái diễn tả trong bài hát xảy ra ở thế giới nào? Thế giới ấy có đẹp không! Tại sao con người đã đạt được một niềm lạc thú đến như thế mà lại không giữ nổi được nó?

NHẠC CÔNG: *(Viết)* - Vâng, quả là đặc sắc.

PHÊDIA: - Không, không phải đặc sắc, mà là chân thật.

APHRÊMÔP: - Thôi bây giờ các bạn hãy nghỉ đi một chút *(Ông ta cầm đàn ghita và ngồi xuống cạnh Katia).*

NHẠC CÔNG: - Ý nhạc thì đơn giản, nhưng tiết tấu thì...

PHÊDIA: *(Phác một cử chỉ, tiến lại gần Masa và*

ngồi cạnh cô ta) - Ô! Masa, sao cô làm rung động lòng tôi đến thế!

MASA: - Thế nào? Em xin ông gì nhỉ?

PHÊDIA: - Gì kia? Tiên à! (*Ông ta móc túi lấy một nắm tiền*) Đây, cầm lấy! (*Masa vừa cười vừa cầm tiền rồi dấu vào sâu trong ngực áo*).

PHÊDIA: (*Với những người Digan*) - Các bạn thấy đấy! Cô ấy mở cửa thiên đường cho tôi... còn cô ấy thì cô ấy chỉ nghĩ đến quà... (*với Masa*) và nếu cô hiểu được cái điều cô làm thì thực là ma quỷ!

MASA: - Tại sao em lại không hiểu được cơ chứ? Chẳng khó khăn gì. Khi nào em yêu ai thì em hết lòng vì người ấy, và em hát hay hơn.

PHÊDIA: - Thế thì cô yêu tôi ư?

MASA: - Phải tin như thế chứ!

PHÊDIA: - Tuyệt diệu! (*Ông ta ôm lấy cô ta hôn, những người Digan đàn ông và đàn bà vào để lại các cặp trai gái với nhau: Aphrêmôp với Katia, Sĩ quan với Gasa.*) Nhạc công tiếp tục chép

nhạc. Một người Digan hát một bài vanxơ trên cây đàn ghita của anh ta.
Nhưng tôi có vợ rồi, mà cô thì cô lại thuộc đoàn này...

MASA: - Đúng rồi, đúng là em thuộc đoàn này rồi, nhưng còn trái tim em là của em chứ... em muốn yêu ai thì yêu chứ... và em ghét những kẻ em không thích.

PHÊDIA: - Thế thì tôi sung sướng quá đấy! Còn cô, cô có sung sướng không?

MASA: - Có chứ! Khi khách mà tốt bụng thì chính chúng em cũng vui!

(Một người Digan vào)

NGƯỜI DIGAN: *(Với Phêdia)* - Có một ông hỏi ông.

PHÊDIA: - Ông nào thế?

NGƯỜI DIGAN: - Tôi không biết ạ... Một ông ăn mặc sang trọng có cài áo khoác bằng lông chồn...

PHÊDIA: - Một người đại quý phái ư? Mời ông ấy vào!

APHRÊMÔP: - Ai lại đến tìm anh ở đây nhỉ?

PHÊDIA: - Có mà trời biết! Ai lại sẵn sóc đến tôi thế nhỉ?

LỚP 2

Những người trước, thêm Karênin

Karênin ra, nhìn xung quanh

PHÊDIA: - Kia! Vichto! Đúng là một người mình không ngờ tới. Cởi áo khoác ra, anh... Ngọn gió lành nào đã đưa anh tới tận đây thế? Ngồi xuống đây. Này nghe đi, bài "Không phải buổi chiều".

KARÊNIN: - Je voudrais vous parler sans técmoiu.⁽¹⁾

PHÊDIA: - Chuyện gì thế?

KARÊNIN: - Je viens de chezvous, votre femme m'a chargé de cet lettre, et puis...⁽²⁾

Phêdia: (*Cầm lấy bức thư, đọc cau mày rồi cười một cách nhân hậu*) - Này, Karênin, anh biết nội dung bức thư này chứ?

Hai câu này bằng tiếng Pháp nguyên bản:

(1) Tôi muốn nói chuyện riêng với anh (không có ai chứng kiến).

(2) Tôi từ nhà anh tới đây, vợ anh có nhờ tôi đưa bức thư này, và rồi...

- KARÊNIN:** - Có lẽ tôi biết nội dung và tôi muốn nói với anh về vấn đề đó...
- PHÊDIA:** - Được! Được! Đừng tưởng mình say rượu và vô trách nhiệm nhé... Có lẽ mình như vậy đấy, nhưng về chuyện này, mình thấy rất rõ ràng! Thế nào, người ta nhờ anh nói với tôi những gì nào?
- KARÊNIN:** - Người ta đề nghị tôi tìm anh và nói với anh là người ta đợi anh... người ta xin anh quên hết đi và trở về.
- PHÊDIA:** *(Nghe và không nói một lời nào, nhìn thẳng vào mắt Karênin)* - Mình vẫn cứ không hiểu tại sao lại chính là anh...
- KARÊNIN:** - Chị Êlidavêta Angdrêépna cho mời tôi tới và nói với tôi...
- PHÊDIA:** - Phải.
- KARÊNIN:** - Không những là nhân danh vợ anh, mà nhân danh cá nhân tôi nữa, tôi van anh, đi theo tôi đi...
- PHÊDIA:** - Anh thì anh tốt hơn tôi! Tôi nói điều đó thực là ngốc... hơn tôi thì cũng chẳng khó gì... tôi chỉ là một thằng khốn nạn! Còn anh, anh là một tâm

hồn cao thượng, vì thế mà quyết định của tôi là dứt khoát... với lại, đây cũng không phải là lý do thực... Tôi không muốn, tôi không thể, đơn giản thế thôi... Và lại tôi quay lại đây như thế nào nhỉ?

KARÊNIN: - Anh hãy về nhà tôi đã... Tôi sẽ bảo trước ngày anh trở về, rồi ngày mai...

PHÊDIA: - Rồi ngày mai sao? Cô ấy vẫn cứ là cô ấy và tôi vẫn cứ là tôi (*Ông ta đi đến bên bàn và uống rượu*) Khi một cái răng lậm cho đau đớn thì tốt nhất là nhổ ngay nó đi. Tôi đã nói với cô ấy là nếu tôi không giữ được lời hứa lần nữa, thì cô ấy nên lia bỏ tôi. tôi đã không giữ lời hứa. Mọi chuyện thế là xong.

KARÊNIN: - Xong đối với anh, nhưng không phải xong đối với chị ấy.

PHÊDIA: - Sao kia, chính anh lại muốn bảo vệ cuộc chung sống của chúng tôi ư? (*Karênin sắp nói một câu gì, nhưng giữa lúc ấy Masa đi tới. Phêdia ngắt lời ông ta*) Anh có muốn nghe Masa hát bài "Cây đay" không?

(Những người Digan tập hợp lại)

MASA: *(Nói nhỏ)* - Phải mừng ông ấy chứ. Ông ấy tên là gì nhỉ?

PHÊDIA: *(Cười)* - Mừng đi! Ông ấy tên là Vichto Mikhaïlovich *(những người Digan hát. Karênin nghe rất ngượng nghịu rồi ông ta hỏi phải cho họ bao nhiêu)* Cho hai mươi lăm rúp *(Karênin cho số tiền đó)* Tốt lắm. Bây giờ bài "Cây đay" *(những người Digan hát, Phêdia nhìn khắp từ phía)* Này, Karênin lần đâu rồi?... Kệ xác hần.

(Những người Digan phân tán đi)

LỚP 3

Những người lớp trước, bắt Karênin

PHÊDIA: *(Ngồi xuống bên Masa)* - Cô có biết ai đấy không?

MASA: - Em có nghe thấy tên ông ấy.

PHÊDIA: - Đấy là một người rất tốt. Ông ấy đến tìm tôi để kéo tôi về nhà, về với vợ tôi đấy. Tôi thế này mà vợ tôi cứ yêu tôi, điên thật! Và tình yêu ấy, tôi đã xử như thế này đây!

- MASA:** - Không tốt rồi! Ông phải đi tìm bà ấy, phải thương bà ấy.
- PHÊDIA:** - Cô nghĩ rằng phải như thế ư? Còn tôi, tôi lại cho là không nên như thế.
- MASA:** - Tất nhiên! Nếu ông không yêu bà ấy nữa.
- PHÊDIA:** - Sao cô lại biết hở cô?
- MASA:** - Phải tin là em biết chứ...
- PHÊDIA:** - Thế thì ôm hôn tôi đi!... (*Với những người Digan*) Hát thêm một lần nữa bài "Cây đay" rồi thì thôi! (*Những người Digan hát*) Ôi! Sao tôi sung sướng thế này! Nếu không phải thúc dục nữa! Cứ thế này chết đi!

HỒI II

CẢNH I

Ở NHÀ LIDA MƯỜI LĂM NGÀY SAU

LỚP 1

Karênin, Ana Paplôpna, Sasa

(Karênin và Ana Paplôpna ngồi trong phòng ăn, Sasa ra)

KARÊNIN: - Thế nào?

SASA: - Bác sĩ bảo bây giờ thì không có gì nguy hiểm nữa với điều kiện là trời đừng trở lạnh...

ANA PAPLÔPNA: - Nhưng Lida đã hoàn toàn kiệt lực rồi.

SASA: *(Nói tiếp)* - Ông ấy bảo đây lại bị xưng yết hầu, nhẹ thôi (chỉ vào cái đỏ) Cái gì thế này?

ANA PAPLÔPNA: - Nho ông Vichto mang lại đây.

KARÊNIN: - Cô có ném thử một chút không?

SASA: - Vâng, chị Lida thích lắm đấy. Chị ấy
đâm ra khó tính quá...

KARÊNIN: - Trời, không ngủ suốt hai đêm. Không
ăn một tí gì...

SASA: (*Mỉm cười*) - Thế còn ông?

KARÊNIN: - Ồ, tôi thì khác.

(*Lida ra cùng với người thầy thuốc*)

LỚP 2

*Những người cũ, thêm Lida và người
thầy thuốc*

NGƯỜI THẦY THUỐC: (*Giảng giải*) - Thế!... Cứ nửa
giờ lại thay bằng một lần, nếu cháu
không ngủ... nếu cháu ngủ thì đừng
làm rầy cháu... Không nên bôi thuốc
vào cổ họng nữa. Chú ý giữ một nhiệt
độ ấm áp trong phòng.

LIDA: - Thế nếu cháu lại bị ngất nữa thì
sao ạ?

NAM TƯỚNG: - Không, không thể thế được nữa!...

Nhưng nếu xảy ra chuyện ấy thì lại
bơm thuốc và dùng thuốc bột... Buổi
sáng uống một lần, và buổi tối một
lần. Tôi viết đơn thuốc đây...

ANA PAPLÔPNA: - Bác sĩ... Bác sĩ sôi một chén trà
nhé!

NAM TUỐC: - Thôi ạ! Rất cảm ơn. Nhưng bệnh
nhân đang đòi hỏi tôi đây.

LIDA: - Thế chắc chắn không phải bệnh bạch
hầu chứ ạ?

NAM TUỐC: - Ô! Chắc chắn không phải rồi (*ông ta
viết*).

KARÊNIN: (*Với Lida*) - Và bây giờ bà uống đi một
chút trà hay tốt hơn là bà nên đi nghỉ
ngay đi. Bà hãy nhìn thử khuôn mặt
bà xem.

LIDA: - Bây giờ thì tôi hoàn toàn lại sức rồi,
đó là nhờ có ông, người bạn của tôi,
người bạn chân thành của tôi (*Bà ta
nắm lấy tay ông ta. Sasa đứng dậy,
lánh ra xa một cách khó chịu*). Tôi cảm
ơn ông biết bao nhiêu.

KARÊNIN: - Cảm ơn gì hở trời!... Tôi thực không
xứng được cảm ơn!...

- LIDA:** - Ai đã hai đêm liền không ngủ?... Ai đã mời ông bác sĩ trú danh ở Viện khoa học tối?
- KARÊNIN:** - Cháu Misa thoát khỏi nguy hiểm thế là tôi đã được thưởng công quá hậu rồi... và nhất là lòng nhân hậu của bà đối với tôi (*Ông ta lại nắm chặt lấy tay bà ta và cười khi thấy bà ta để tiền lại trong tay ông ta*).
- LIDA:** (*Mỉm cười*) - À! Tiền trả bác sĩ đây... Bao giờ trả tiền bác sĩ tôi cũng thấy ngưng.
- KARÊNIN:** - Tôi cũng hay ngưng về chuyện ấy...
- ANA PAPLÔPNA:** - Chuyện gì thế? Chuyện gì mà ngưng?
- LIDA:** - Về chuyện đưa tiền trả ông bác sĩ, người ta cứu cho con cái quý giá nhất đời và mình lại đem vài đồng tiền trả cho cái chuyện ấy, điều đó làm con ngưng.
- ANA PAPLÔPNA:** - Đưa đây, để tôi đưa tiền cho... tôi biết cách... dễ thôi mà.
- NGƯỜI THẤY THUỐC:** (*Đứng dậy đưa cái đơn thuốc*)
- Thế... Thuốc bột này bỏ vào một thìa

súp nước sôi, hoà thực tan và... (Ông ta tiếp tục nói... Karênin ngồi bên cạnh bàn. Ana Paplôpna và Sasa xuống phía tiền dãi).

SASA: - Trông hai người ở cạnh nhau mà thấy tởm! Tưởng như ông ta mê chị ấy.

ANA PAPLÔPNA: - Chuyện ấy mẹ chẳng cho là lạ.

SASA: - Thật là lợm giọng.

(Người thầy thuốc sau khi chào mọi người liền rút ra. Ana Paplôpna tiễn ông ta ra về).

LỚP 3

Lida, Karênin, Sasa.

LIDA: - Thằng bé tội nghiệp! Nó ngoan quá kia! Vừa mới hơi đỡ đã nhõn ra cười, đã bi ba bi bô... tôi lại vào với cháu đây... Mà quả thực xa ông thì tiếc quá.

KARÊNIN: - Xin bà hãy uống một chén trà đi đã, ăn một chút gì đã.

LIDA: - Ô! Bây giờ thì tôi không cần gì nữa rồi. Sau những cơn lo sợ ấy, tôi thấy sống lại rồi...

KARÊNIN: - Bà có thấy tinh thần bà bị kích động đến thế nào không?

LIDA: - Không đâu, tôi rất sung sướng!... Ông có muốn thăm chàng bệnh nhân tí hon ấy không?

KARÊNIN: - Thế thì mời ông theo tôi.

(Họ vào)

LỚP 4

Ana Paplôpna, Sasa, rồi Lida và Karênin

ANA PAPLÔPNA: *(Trở lại phòng với Sasa)* - Sao mặt mày ủ rũ thế kia? Mẹ đã đưa tiền cho ông ấy một cách rất lịch sự và ông ấy đã cảm tử tế.

SASA: - Thực là ê trề!... Chị ấy đưa ông ta vào phòng đứa con cũng như chồng hay chồng chưa cưới ấy thôi.

ANA PAPLÔPNA: - Chuyện ấy thì cần gì đến cô cơ chứ? Sao cô cứ rắc rối thế? Hay là cô có ý muốn lấy ông ta?

SASA: - Con mà lấy cái lão ấy ư! Chưa bao giờ con có cái ý ấy! Lấy ai thì lấy cũng còn

hơn lão ấy. Có điều là con thấy tỏm cho chị ấy, sau khi đã yêu anh Phêdia như thế, lại bám lấy một người lạ.

ANA PAPLÔPNA: - Một người lạ?... Ông ấy là bạn từ lúc nhỏ với nó!

SASA: - Cứ đầu mày cuối mắt, cười nói với nhau như thế thì rõ ràng là họ yêu nhau rồi.

ANA PAPLÔPNA: - Chuyện ấy có gì là lạ? Một người đã giúp cho nó bao nhiêu việc hệ trọng trong lúc con nó ốm đã chia sẻ những buồn phiền của nó lại có cảm tình với nó.... Nó biết ơn ông ta; vả lại, tại sao nó không thể yêu ông Vichto, không thể lấy được ông ta.

LỚP 1

Aphrêmôp, Phêdia, người đầy tớ

APHRÊMÔP: - Chuyện gì thế?

NGƯỜI ĐẦY TỐ: - Có một bà đến hỏi, đòi gặp ông Pheôdor Vaxiliêvich.

APHRÊMÔP: - Bà nào?

NGƯỜI ĐẦY TỐ: - Bẩm tôi không biết để thưa với ông, nhưng đúng là một phu nhân ạ.

APHRÊMÔP: - Phêdia, có một bà hỏi anh.

PHÊDIA: (*Sợ hãi*) - Ai thế nhỉ?

NGƯỜI ĐẦY TỐ: - Có để cho vào không ạ?

PHÊDIA: - Không, thôi được. Để tôi ra xem (*Vào*).

LỚP 2

Những người cũ, trừ Phêdia

KÔRÔTKÔP: - Ai mà lại đến đây tìm cậu ấy nhỉ? Có lẽ là con bé Masa chẳng?

XTAHÔP: - Con bé Masa nào?

KÔRÔTKÔP: - Masa người Digan; con bé say cu cậu; say như điệu đố! (*Nguyên văn: đa tình như một con mèo cái*).

XTAHÔP: - Cô bé ấy xinh lắm và hát thì tuyệt...

APHRÊMÔP: - Một kỳ quan nhé!... Taniaxa và nó!... Hôm qua bọn ấy đã hát với Pie!

XTAHÔP: - Thằng cha tốt số!

APHRÊMÔP: - Vì đàn bà yêu nó hả! Thôi đi!

KÔRÔTKÔP: - Mình thì mình ghét bọn Digan... tội
ấy không lịch sự!

BUTKÊVICH: - À! Đừng có nói thế!

KÔRÔTKÔP: - Tôi à, tôi đánh đổi tất cả bọn ấy chỉ
lấy một cô người Pháp thôi...

APHRÊMÔP: - Ô! Cậu thì là một người mê cái đẹp
nổi tiếng rồi!... Để tôi ra xem là ai...

XTAHÔP: *(Nói với Aphrêmôp đang đi ra)* - Nếu
là Masa thì kéo nó vào đây cho nó hát.

LỚP 3

Những người cũ, bớt Aphrêmôp

XTAHÔP: - Ô! Bọn Digan thời này không còn
như thời trước nữa đâu! Ngày xưa có
một cô bé... Tanya... ô!

BUTKÊVICH: - Tôi thì tôi thấy vẫn thế thôi.

XTAHÔP: - Không đâu, không phải thế đâu.
Thay vào những bài hát hay ngày xưa,
bây giờ bọn họ chỉ hát những bản tình
ca cũ rích...

BUTKÊVICH: - Ô! Vẫn còn những bản tình ca rất hay chứ.

KÔRÔTKÔP: - Cậu có muốn đánh cá không?... Tôi sẽ bảo hát trước mặt cậu mà cậu cũng chẳng biết đó là tình ca hay ca khúc kia!

XTAHÔP: - À! Cái cậu Kôrôtkôp này, lúc nào cũng muốn đánh cá!

APHRÊMÔP: (*Trở ra*) - Các ngài, không phải cô Masa, và vì chỉ có thể tiếp khách được ở đây, nên chúng ta sang phòng bi-a thôi.

(*Họ vào, Phêdia và Sasa ra*)

LỚP 4

Phêdia, Sasa

SASA: - Anh Phêdia, anh tha lỗi cho em nếu như việc em làm phật ý anh... (*rất ngượng ngùng*). Nhưng, trời ạ, anh hãy nghe em nói! (*Tiếng cô ta run lên. Phêdia đi đi lại lại suốt căn phòng.*

Sasa ngồi xuống, nhìn ông ta). Anh Phêdia, anh về nhà đi!

PHÊDIA: - Sasa, nghe đây, tôi rất thông cảm với cô. Ở địa vị cô, cô em gái nhỏ ạ, tôi cũng sẽ làm như thế, tôi cũng sẽ cố thu xếp cho ổn thoả mọi việc. Nhưng nếu cô ở cương vị tôi, thì một người có trái tim dễ xúc động như cô, kể ra ví dụ như thế cũng hơi kỳ lạ đấy, nếu như cô ở cương vị tôi thì cô cũng sẽ hành động như tôi, cô cũng bỏ đi, để khỏi thành một chướng ngại cho cuộc đời người khác.

SASA: - Chướng ngại? Nhưng liệu không có anh, chị Lida có thể sống được không đã?

PHÊDIA: - Có, Sasa thân mến ạ; có đấy, em bé ạ! Chị ấy có thể sống được... và chị ấy sẽ sung sướng hơn, rất sung sướng hơn là sống với tôi!

SASA: - Không bao giờ!

PHÊDIA: - À! Cô cứ tưởng tượng như thế thôi! (*Ông ta cầm lấy tay cô ta*). Nhưng

ngoài chuyện ấy ra, điều này mới nghiêm trọng hơn, đó là tôi không thể sống như thế được. Cô cũng biết người ta có thể gấp một miếng bìa cứng, gấp sang bên này, gấp sang bên kia, gấp hàng trăm lần, bìa vẫn chịu được; nhưng đến lần thứ một trăm linh một thì bìa sẽ gãy hẳn và đứt ra làm đôi. Đây chính là trường hợp giữa Lida và tôi. Nhìn thẳng vào mặt chị ấy tôi thấy thực đau đớn, cũng như khi chị ấy nhìn thẳng vào tôi, cô hãy tin là như thế...

SASA: - Không phải thế! Không phải thế!

PHÊDIA: - Cô nói không phải thế, mà chính cô lại biết là tôi nói đúng!

SASA: - Em chỉ căn cứ vào em mà xét đoán thôi! Nếu em ở vào địa vị chị ấy mà anh trả lời em như anh vừa trả lời thì... Ôi! Thực là khủng khiếp!... Thực là ghê gớm đối với em!...

PHÊDIA: - Phải, đối với cô!

(Im lặng nặng trĩu. Cả hai đều cảm động).

- SASA:** - Thế thì mọi chuyện sẽ ngừng lại ở đây thôi!
- PHÊĐIA:** - Phải như thế.
- SASA:** - Anh Phêđia, quay về nhà đi.
- PHÊĐIA:** - Cảm ơn, cô Sasa tốt bụng của anh.
Mãi mãi tôi sẽ giữ một kỷ niệm thân ái về cô. Vĩnh biệt, cô em thân mến!
Cho phép tôi hôn cô!
(Ông ta hôn cô ta lên trán)
- SASA:** *(Rất cảm động)* - Không, em không nói với anh câu vĩnh biệt! Em không tin đâu... em không thể tin được... Anh Phêđia!
- PHÊĐIA:** - Nếu thế thì em hãy nghe đây. Nhưng em phải hứa với anh rằng không bao giờ em nhắc lại những điều anh sắp nói với em đây. Em hứa với anh chứ?
- SASA:** - Chắc chắn là như thế rồi!
- PHÊĐIA:** - Sasa, nghe đây nhé. Đúng thực là anh, chồng chị ấy, cha đẻ con chị ấy, anh là người thừa rồi. Đúng, đừng ngắt lời anh. Em tưởng anh ghen hay

sao. Ô! không đâu! Trước hết là vì anh không có quyền... vả lại anh cũng không có lý do gì để làm thế cả... Anh Vichto Karênin là bạn lâu năm của chị ấy, và cả của anh nữa. Anh ấy yêu chị ấy, và... chị ấy cũng yêu anh ta...

SASA: - Không!

PHÊDIA: - Có, chị ấy yêu anh ta, nhưng vì là một người vợ đứng đắn nết na chị ấy thấy không có quyền yêu ai ngoài chồng cả. Nhưng cụ thể là chị ấy yêu anh ta và sẽ hoàn toàn yêu anh ta khi cái chuông ngại này (*Ông ta tự chỗ vào mình*) mất đi... Và tôi sẽ làm cho nó mất đi, Sasa ạ. Lúc đó thì họ sẽ được hạnh phúc! (*Giọng nói của ông ta run lên*).

SASA: - Anh Phêdia, anh đừng nói thế!

PHÊDIA: - Cô cũng biết điều đó đúng như thế!... Còn tôi, tôi sẽ sung sướng vì hạnh phúc của họ. Đó là điều tốt nhất mà tôi phải làm. Tôi sẽ không trở về nhà nữa và tôi trả lại tự do cho hai người.

Cô nhắc lại với anh chị ấy như thế...
Và thôi, cô đừng nói gì với tôi nữa, thôi
đừng nói nữa! Vĩnh biệt. *(Ông ta ôm
hôn vào trán Sasa và mở cửa cho cô).*

SASA: - Em thực khâm phục anh, anh
Phêđia ạ.

PHÊĐIA: - Vĩnh biệt, vĩnh biệt cô em bé! *(Một
mình)*. Phải tốt lắm, đáng khâm phục
lắm! *(Ông ta bấm chuông gọi đầy tớ
vào).*
(Aphrêmôp vào).

LỚP 5

Aphrêmôp, Phêđia

PHÊĐIA: - Đi gặp các bạn khác đi.

APHRÊMÔP: - Anh đã thu xếp công việc ra sao?

PHÊĐIA: - Tuyệt diệu! *(Hát khẽ)* "Nàng hứa với
ta, nàng nói với ta...". Ừ, mọi việc đều
tốt đẹp cả. Anh em khác đâu rồi?

APHRÊMÔP: - Họ ở bên kia, bên phòng bi-a.

PHÊĐIA: - Hay lắm!... Cả chúng mình nữa, cũng
nên sung sướng.

HỒI III

CẢNH I

Phòng làm việc của Ana Dimitriépna; bày khéo và rất sang trọng; kỷ vật bày khắp mọi chỗ.

LỚP 1

Ana Dimitriépna, một người đầy tớ, rồi Hoàng thân Abrexkôp

(Ana Dimitriépna Karênin, mẹ đẻ Vichto, một phu nhân đại quý phái đã năm mươi tuổi, nhưng như trẻ lại. Trong câu chuyện, thỉnh thoảng bà lại chêm tiếng Pháp vào. Hoàng thân Abrexkôp, một ông sáu mươi tuổi rất lịch sự, không có vợ. Ông không có râu mép. Điển hình của một cựu sĩ quan rất đẹp xưa kia, vẻ hơi buồn).

Khi mở màn, một mình bà Ana

Đimitriépna đang ngồi viết thư. Một người đẩy tờ vào.

ĐẨY TỜ: (*Báo tin*) - Hoàng thân Sécgơi Đimitriêvich.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mời vào.

(Bà ta soi vào gương rất nhanh)

HOÀNG THÂN: (*Ra*) - J'espere que je ne jorce pas la consigne...⁽¹⁾ (*ông ta hôn tay bà ta*)

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Vous savez que vous êtes toujours le bienvenu!...⁽²⁾ Nhưng nhất là ngày hôm nay! Ông có nhận được thư của tôi không ạ?

HOÀNG THÂN: - Đã, tôi đã nhận được và tôi đã tới đây.

ANA ĐIMITRIÉPNA: -Ồ! Ông bạn, tôi đã bắt đầu thất vọng rồi đấy. Il est ensorcelé, positivement ensorcelé!⁽³⁾ Nó bướng lắm! Nó cứ khẳng khẳng như chưa bao

(1) Chữ Pháp trong nguyên bản:

Tôi không phạm phải nguyên tắc đấy chứ ạ?

(2) Ngài cũng biết bao giờ ngài chẳng là khách quý.

(3) Nó bị mê hoặc rồi, rút khoát bị mê hoặc rồi.

giờ thế cả, và đôi với tôi thì lạnh nhạt, độc ác không có gì so sánh được. Nó đã thay đổi hẳn từ khi người đàn bà kia xa lìa chồng chị ta.

HOÀNG THÂN: - Chuyện gì đã xảy ra thế? Công việc đến đâu rồi?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Nó nhất quyết lấy chị ta làm vợ.

HOÀNG THÂN: - Thế còn người chồng?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Nó, thằng Vichto ấy, nó chịu đựng được chuyện ấy đấy! Tất cả thứ bùn hôi thối ấy. Những trạng sư, những nhân chứng... tout cela est dégoutant⁽¹⁾ ấy thế mà không làm cho nó ghê kia chứ!... Tôi thực không hiểu nổi nó nữa, cái thằng con rất tế nhị... rất nhút nhát của tôi...

HOÀNG THÂN: - Làm sao được, thưa bà, cậu ấy yêu chị ta! Và bà cũng biết đấy, tình yêu...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Nhưng ở thời chúng ta tình yêu trong sạch kia chứ, đấy là thứ tình yêu kiêm tình bạn, và tình cảm ấy bền

(1) Những chuyện ấy tởm quá.

vững suốt cả đời... Tình yêu ấy thì tôi hiểu được, tôi khâm phục...

HOÀNG THÂN: - Thế hệ mới không vừa lòng với những quan hệ lý tưởng ấy đâu! La possession de l'âme ne leur suffit plus⁽¹⁾. Chúng ta chẳng thể làm gì nổi!... Nhưng rồi Vichto sẽ ra sao?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Thôi, ông đừng nói chuyện đó nữa! Tôi xin thưa với ông rằng, đây là một chuyện bùa yêu thuốc dầu... Nó thay đổi khác hẳn. Ông cũng biết đấy, tôi đã đến nhà họ... Nó đã van xin tôi quá mà!... Thế là tôi tới, không có ai ở nhà cả. Tôi để danh thiếp lại. Elle m'a fait alors demander sije voulais la recevoir⁽²⁾. Và ngày hôm nay đây (*bà ta nhìn đồng hồ*) hai giờ, nghĩa là chỉ một lát nữa thôi, chị ta sẽ tới đây. Tôi đã hứa với Vichto là sẽ tiếp chị ta... ông cũng đoán được tâm trạng của tôi đây... tôi hoang mang quá... Vì thế, cũng như mọi lần, tôi đã cho mời ông tới. Tôi cần được ông giúp đỡ.

(1) Chính phục được tâm hồn đối với họ chưa đủ.

(2) Chị ta nhờ hỏi tôi xem tôi có bằng lòng tiếp chị ta không.

HOÀNG THÂN: - Xin cảm ơn...

ANA DIMITRIÉPNA: - Ông cũng hiểu rằng cuộc gặp gỡ hôm nay sẽ định đoạt cả số phận thằng Vichto. Tôi phải từ chối không đồng ý... Nhưng liệu tôi có làm như thế được không?

HOÀNG THÂN: - Bà hoàn toàn chưa biết chị ta chứ?...

ANA DIMITRIÉPNA: - Chưa bao giờ tôi gặp mặt chị ta... Nhưng tôi sợ chị ta lắm! Một người đàn bà có tâm hồn không bao giờ xa lìa chồng như thế, nhất lại là một người chồng tốt đến như thế. Ông cũng biết rằng anh ấy là một người bạn thân của Vichto, và anh ấy vẫn đến thăm chúng tôi luôn, anh ấy rất tử tế, hồn hậu. *Maia quelssque soient les torts qu'ilait ens vis a vis d'elle*⁽¹⁾ một người đàn bà không được bỏ chồng. Phải chịu đựng cay cực đến cùng chứ. Vả lại điều mà tôi không hiểu là Vichto, tuân theo phép đạo đến thế,

(1) Nhưng dù anh ấy có bao nhiêu lầm lỗi đối với chị ta đi nữa.

mà lại bằng lòng lấy một người đàn bà đã ly dị. Đã bao nhiêu lần, mà ngay hồi gần đây thôi, trước mặt tôi, nó đã chẳng tranh luận mãi với Xpitdin, bảo vệ ý kiến là vấn đề ly dị không thể nào hợp với thuyết đúng đắn của đảng Crôiet! ấy thế mà bây giờ đối với trường hợp riêng của nó, nó lại công nhận. Si elle a pu le changer à un tel point...⁽¹⁾ thì tôi sợ chị ta đấy!... Nhưng tôi mời ông tới là để hỏi ý kiến mà tôi cứ nói thao thao bất tuyệt mãi. Ông nói đi, ý kiến của ông thế nào? ... Tôi phải làm gì bây giờ?... Ông đã nói chuyện với Vichto chưa nhỉ?

HOÀNG THÂN: - Có, chúng tôi đã nói chuyện với nhau. Tôi chắc chắn là cậu ấy yêu chị ta, cậu ấy bị tình yêu khống chế. Cậu ấy là một người hiến dâng tình cảm chậm, nhưng hiến dâng hoàn toàn. Điều gì đã lọt được vào trái tim của cậu ấy thì sẽ không ra khỏi nữa! Cậu ấy sẽ không bao giờ yêu một ai khác

(1) Nếu chị ta đã có thể làm cho nó thay đổi được về điểm ấy.

nữa và nếu không có chị ta thì cậu ấy không bao giờ hạnh phúc đâu.

ANA DIMITRIÉPNA: - Con bé Varia Kasangdêva nếu lấy được nó thì con bé sung sướng biết bao nhiêu! Một cô gái duyên dáng! Mà lại rất yêu nó kia chứ!

HOÀNG THÂN: - Ce serait compter sans son hôte⁽¹⁾.
Nghĩ đến chuyện ấy cũng vô ích thôi. Theo tôi, tốt nhất là nên thuận đi, mà còn cần giúp cậu ấy lấy được chị ta nữa kia.

ANA DIMITRIÉPNA: - Lấy một người đàn bà đã ly dị!... Để cho nó gặp lại người chồng thứ nhất của nó ư? Ông nói chuyện ấy một cách bình tĩnh đáng ngạc nhiên quá! Một người đàn bà, một người mẹ, liệu có thể công nhận một cuộc hôn nhân như thế đối với đứa con trai duy nhất của mình không? Mà đứa con trai tốt nhất kia chứ!

HOÀNG THÂN: - Làm sao được hở bà bạn tội nghiệp

(1) Như thế là không tính đến chủ nhà (ý nói không kể đến Vichto).

của tôi! Tất nhiên nếu cậu ấy lấy một thiếu nữ bà quen biết và quý mến thì bà thực đẹp lòng đấy... Cậu ấy có đem tên tuổi mình ghép với một cô Digan, hoặc là... một người mà trời cũng không biết đâu! Lida Ramanôva rất hồn hậu, tôi biết chị ta do đứa cháu gái Nenly của tôi, chị ấy hiền lành, ngoan ngoãn, tình cảm, rất đúng đắn.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Đúng đắn!... Một người đàn bà bỏ chồng? ...

HOÀNG THÂN: - À! Tôi thực quả không nhận được ra bà nữa đấy ạ! Xưa nay bà vẫn rất rộng lượng mà bất thần lại thành tàn nhẫn đến thế! Chồng chị ấy là một trong những loại người mà người ta thường nói là họ tự là kẻ thù của họ; anh ta lại càng là kẻ thù của vợ anh ta nữa⁽¹⁾. Anh ta là một người nhu nhược, một người dối trá, rượu chè be bét. Anh ta đã ăn tiêu hết gia tài của anh ta, của vợ anh ta, mà vợ thì đã đã có một đứa

(1) ý nói tự làm hại mình, làm hại vợ.

con! Sao bà lại có thể kết tội một người đàn bà đã lìa bỏ một người chồng như thế? Vả lại không phải chị ấy, mà chính là anh ta đã lìa bỏ vợ.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Ô! Ô uest, thực là ô uest, thế mà tôi lại phải lặn ngụp vào trong đó!

HOÀNG THÂN: - Thế còn đạo nghĩa của bà thì sao?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Vâng, vâng, tha thứ! "Như chúng ta đã tha thứ cho người làm nhục chúng ta:" Mais c'est plus fort que moi!⁽¹⁾.

HOÀNG THÂN: - Chị ấy sống với một con người như thế sao được kia chứ? Dù rằng không yêu một người nào khác chị ấy cũng cần bỏ đi; phải thế vì đứa con... Chính chồng chị ấy, một người khi còn sáng suốt là một thanh niên thông minh, tốt bụng, cũng đã khuyên chị ta như vậy.

(Vichto ra. Ông ta hôn tay bà mẹ và chào Hoàng thân).

(1) Những cái đó quá sức chịu đựng của tôi!

LỚP 2

Những người cũ, thêm Vichto

VICHTO: - Mẹ! Con chỉ ghé qua và chỉ xin thưa với mẹ một lời. Êlîdavêta Angdrêépna lát nữa sẽ tới. Con chỉ xin mẹ một điều, con van xin mẹ: nếu như mẹ vẫn tiếp tục không đồng ý về chuyện hôn nhân của con...

ANA ĐIMITRIÉPNA: (*Ngắt lời*) - Chắc chắn là mẹ tiếp tục không đồng ý rồi...

VICHTO: (*Buồn rầu*) - Thế thì con xin mẹ: mẹ đừng nói với chị ấy về việc mẹ không thuận... mẹ đừng nói điều gì làm cho sau này không thể sửa chữa được.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mẹ chắc rằng mẹ sẽ không nói với chị ta chuyện ấy!... Đúng, mẹ sẽ không dả động đến chuyện ấy.

VICHTO: - Chị ấy lại càng không nói đâu! Con chỉ mong để mẹ biết chị ấy thôi.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Có một điều mẹ thực không hiểu... con làm thế nào để phù hợp

được ý định muốn lấy bà Prôtasôva, khi chồng bà ta còn sống, và những quan điểm tôn giáo của con, những quan điểm đã làm con khẳng định rằng vấn đề ly dị là ngược với kinh thánh?

VICHTO: - Mẹ, sao mẹ lại tàn nhẫn đến thế! Chúng ta có phải kiên cường đến thế được đâu?... Chúng ta chẳng đã từng phải lìa bỏ nhiều nguyên tắc của chúng ta khi gặp phải những thử thách của cuộc đời đấy sao? Mẹ ơi, sao lại tàn nhẫn như thế?

ANA DIMITRIÉPNA: - Vì mẹ yêu con, vì mẹ mong con được hạnh phúc...

VICHTO: (*Quay sang phía Hoàng thân*) - Ông Secgoiư Dimitriêvich!

HOÀNG THÂN: - Chắc bà muốn cậu ấy được hạnh phúc!... Nhưng chúng ta với những mớ tóc bạc của chúng ta, liệu chúng ta có hiểu nổi thanh niên hay không?... Nhất là người mẹ đã có định kiến về hạnh phúc của con trai mình. Mọi người phụ nữ đều như thế cả.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Vâng, vâng, rõ rồi... Cả hai người chống lại Tuy các ông muốn làm gì thì làm thôi. Vichto con có quyền rồi... Vous êtes majeur...⁽¹⁾ Nhưng con nên biết rằng con giết mẹ đấy.

VICHTO: - Con không nhận ra mẹ được nữa... Thực là hơn cả sự tàn nhẫn nữa...

HOÀNG THÂN: *(Với Vichto)* - Thôi, Vichto. Mẹ anh thì bao giờ lời nói cũng nghiêm khắc hơn hành động đấy thôi.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mẹ sẽ nói với chị ta những điều mẹ nghĩ và mẹ cảm thấy. Mẹ sẽ nói mà không làm chị ta phải đau đớn.

HOÀNG THÂN: - Tôi tin chắc rằng sẽ thế!

(Người đẩy tờ vào)

LỚP 3

Những người cũ, thêm người đẩy tờ

HOÀNG THÂN: - Chị ấy tới rồi.

(1) Con đã đến tuổi trưởng thành.

VICHTO: - Con đi đây.

ĐẦY TỐ: - Bà Êlidavêta Angdrêépna Prôtasôva.

VICHTO: - Con đi đây mẹ ạ... một lần nữa, con van xin mẹ. *(Ông ta vào. Hoàng thân đứng dậy)*

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mời vào... *(với Hoàng thân)*
Không, ông cứ ở đã.

HOÀNG THÂN: - Tôi nghĩ rằng hai bà nói chuyện riêng với nhau thì thoải mái hơn.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Không đâu, tôi đã nói với ông rồi mà. Tôi sợ chị ta lắm. *(Bà ta bị kích động)* Trước hết là chỉ riêng một mình tôi với chị ta thì tôi hơi ngượng. Nếu như tôi cần nói chuyện riêng tôi sẽ ra hiệu cho ông nhé... cũng tùy thôi. Tôi sẽ làm hiệu thế này *(Bà ta làm hiệu)*.

HOÀNG THÂN: - Tôi hiểu... Tôi chắc chắn rằng chị ấy sẽ vừa ý bà... Nhưng điều chính là xin bà hết sức công bằng đã...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mọi người vào hòa với nhau chống tôi đến thế kia ư!

(Lida vào, mặc áo đi phố, đội mũ)

LỚP 4

Ana Dimitriépna, Hoàng thân, Lida

ANA DIMITRIÉPNA: *(Đứng dậy)* - Tôi rất tiếc là không gặp bà ở nhà bà. Nhưng bà đã đến thì thực quý hoá quá...

LIDA: - Con không ngờ... con thực cảm ơn cụ đã có lòng muốn gặp con.

ANA DIMITRIÉPNA: *(Trở Hoàng thân)* - Bà biết Hoàng thân chứ?

HOÀNG THÂN: - Có ạ, tôi đã được hân hạnh giới thiệu với bà đây. *(Bắt tay; mọi người ngồi xuống)*. Cô cháu gái Nenly của tôi vẫn thường nói chuyện với tôi về bà...

LIDA: - Vâng, chúng cháu rất thân nhau... *(Đưa mắt e lệ về phía Ana Dimitriépna)* và vẫn thân nhau. *(Với Ana Dimitriépna)* Thưa cụ, con không hề chờ đợi việc cụ muốn gặp con.

ANA DIMITRIÉPNA: - Tôi rất quen với chồng bà. Ông ấy trước là bạn thân của Vichito và trước khi đi Tambôp, vẫn thường đến chơi nhà luôn. Có lẽ là ông ấy đã kết hôn với bà ở đấy.

LIDA: - Vâng, chúng con kết hôn ở đây.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Sau khi trở về Matxcơva, ông ấy không tới chơi chúng tôi nữa.

LIDA: - Anh ấy gần như chẳng muốn gặp ai nữa...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Cả đến việc giới thiệu bà với tôi, ông ấy cũng không giới thiệu đấy.

(Im lặng ngượng ngịu)

HOÀNG THÂN: - Lần cuối cùng tôi được gặp bà là ở nhà ông Denisốp; lúc ấy có diễn kịch, vui lắm... và bà có đóng ...

LIDA: - Không ạ... à có ạ! Vâng, cháu có nhớ... *(lại im lặng)*. Thưa cụ Ana Dimitriépna, xin cụ thứ lỗi cho con nếu điều con nói ra đây làm cụ không được vừa ý nhưng con không muốn giấu cụ một điều gì... Con đã tới đây vì anh Vichto Mikhailôvich bảo con... vì anh ấy... vì *(bà ta khóc)* Chuyện ấy làm con khổ quá... mà cụ thì cụ rất tốt...

HOÀNG THÂN: - Tôi xin rút lui ạ...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Vâng, ông để chúng tôi.

HOÀNG THÂN: - Kính chào các bà...

(Ông ta chào và vào)

LỚP 5

Ana Dimitriépna; Lida rồi Vichto

ANA DIMITRIÉPNA: - Chị Lida ạ... tôi không được biết họ của chị...⁽¹⁾.

LIDA: - Angdrêépna.

ANA DIMITRIÉPNA: - Không cần! Chị Lida, tôi thực thương chị vô cùng, tôi đối với chị rất có cảm tình. Nhưng tôi yêu thằng Vichto; trên đời này tôi chỉ yêu có nó!... Tôi thấu hiểu tâm hồn nó như chính tâm hồn tôi; nó rất kiêu hãnh. Từ lúc bảy tuổi nó đã kiêu hãnh rồi. Không phải kiêu hãnh về tên tuổi hoặc gia tài của nó, nhưng kiêu hãnh vì sự trong sạch, vì đức tính của nó. Nó thực trong trắng như một trinh nữ.

LIDA: - Con đã biết...

ANA DIMITRIÉPNA: - Chị là người đàn bà đầu tiên mà nó yêu! Tôi cũng không dấu chị làm gì, thôi thực ghen với mối tình của con trai tôi. Vâng, tôi ghen với chị. Nhưng tôi là mẹ, cũng như chị thôi,

(1) Gọi bằng họ là tỏ dấu kính trọng.

nhưng cháu của chị còn nhỏ lắm, và nghĩ đến cháu hãy còn sớm quá. Tôi đã cam lòng chịu đựng trước, tôi sẵn sàng hiến con tôi cho một người đàn bà mà không ghen ghét... nhưng là phải một người cũng trong trắng như nó kia.

LIDA: - Còn con?... Có phải con là...?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Chị thứ lỗi cho tôi... tôi biết... Không phải lỗi của chị... chị rất đau khổ. Tôi biết con tôi; giữa lúc này, nó sẵn sàng chịu đựng hết mọi chuyện... ngay cả sau này nữa, nó sẽ không bao giờ nói gì, nhưng trong tâm hồn nó sẽ đau khổ... lòng tự trọng bị tổn thương sẽ vò xé nó và không bao giờ nó được hạnh phúc nữa.

LIDA: - Con cũng nghĩ đến điều đó...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Cháu Lida thân mến... cháu là một người đàn bà thông minh và nhân hậu. Nếu cháu yêu nó thì chắc chắn cầu mong trước hết cho hạnh phúc của nó. Như thế thì cháu sẽ không muốn chới buộc nó và bắt nó sẽ phải hối hận mà không bao giờ nói ra đâu.

LIDA: - Con biết anh con sẽ không nói ra điều gì; con đã nghĩ đến chuyện ấy; con vẫn thường tự hỏi về chuyện ấy và con đã nói với anh con chuyện ấy. Nhưng con biết làm sao khi anh con trả lời rằng anh con không thể nào sống nếu không có con? Con đã nói với anh con: "Chúng ta hãy là bạn, nhưng anh nên xây dựng một cuộc sống độc lập với cuộc sống của em; anh đừng nên ràng buộc anh với em vì em không được trong trắng như anh". Anh con vẫn không chịu nghe con.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Phải, nói không chịu đâu... trong lúc này không chịu đâu.

LIDA: - Cụ ơi, cụ hãy thuyết phục anh con, con đồng ý để anh con xa con... Con yêu anh con nhưng con mong anh con được hạnh phúc chứ không phải mong cho hạnh phúc của con... Nhưng xin cụ giúp con, cụ đừng ghét con... Hai người chúng ta hãy yêu lấy anh con và cố làm cho anh con được hạnh phúc.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Đúng rồi, con thân yêu, mẹ thực yêu con (*Bà ta ôm lấy Lida đang*

khóc) Ôi! Sao con lại không yêu nó trước khi con lập gia đình hử con!

LIDA: - Anh con có nói với con rằng hồi ấy anh con đã yêu con nhưng anh con không muốn ngăn trở hạnh phúc của người khác.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Ôi! Sao tất cả những chuyện này buồn bã đến thế. Nhưng chúng ta nên yêu thương nhau con ạ, rồi thượng đế sẽ giúp chúng ta tìm ra cách giải quyết.

VICHTO: *(Ra)* - Mẹ, mẹ thương yêu, con đã nghe thấy hết rồi!... Con vẫn chờ đợi như thế. Chị đấy đã được lòng mẹ rồi... Mọi chuyện đều thực tốt lành cả.

LIDA: - Em thực tiếc là anh đã nghe thấy hết. Nếu như em biết, em sẽ không nói gì nữa đâu...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Nhưng đã quyết định gì đâu! Tất cả những điều mẹ muốn nói là nếu như không có những chuyện buồn này thì mẹ thực vui lòng...

(Bà ta ôm hôn Lida)

VICHTO: - Còn bây giờ thì miễn là mẹ đừng thay đổi nữa là đủ!

CẢNH II

Một phòng giản dị: một giường, một bàn làm việc, một ghế dài.

LỚP 1

Phêdia rời Masa

Phêdia có một mình. Có người gõ cửa và nghe thấy tiếng Masa nói: "Sao anh lại khóa cửa lại thế, anh Phêdô Vassiliêvich? Anh Phêdia, mở cửa cho em".

PHÊDIA: *(Mở cửa) - Cảm ơn em đã đến... anh đang buồn, buồn đến chết được.*

MASA: *- Sao anh lại không đến chỗ chúng em? Anh lại uống rượu rồi phải không? Lời anh hứa thế nào?*

PHÊDIA: *- Em biết rằng anh hết cả tiền rồi chứ.*

MASA: *- Ô! Yêu anh thực là tai họa cho em!*

- PHÊDIA:** - Masa!
- MASA:** - Masa, Masa gì nữa! Nếu anh yêu em thì anh đã ly dị từ lâu rồi. Vợ anh cũng đã đề nghị với anh anh bảo anh không yêu chị ấy... thế mà anh lại không rời chị ấy ra được. Thấy rõ ràng rằng anh không muốn rời xa đấy thôi, phải không?
- PHÊDIA:** - Nhưng em cũng biết lý do tại sao anh không muốn rời mà.
- MASA:** - Chỉ là những chuyện ngốc! Người ta bảo anh vô tích sự cũng có lý...
- PHÊDIA:** - Em muốn anh nói với em thế nào đây? Nói rằng những lời của em làm anh đau đớn ư? Thì chính em cũng biết thế rồi.
- MASA:** - Không có cái gì làm anh đau đớn được đâu.
- PHÊDIA:** - Em cũng biết rằng anh chỉ có một niềm vui trong đời anh đó là tình yêu của em!
- MASA:** - Ồ phải đấy! Tình yêu của em là tình yêu của em thôi, nhưng em chẳng thấy tí tình yêu của anh đâu cả.

- PHÊDIA:** - Đừng tưởng rằng anh sẽ thề thốt với em. Để làm gì kia chứ? ... Em cũng biết rõ là anh yêu em.
- MASA:** - Anh Phêdia, sao anh cứ làm em khổ mãi thế?
- PHÊDIA:** - Trong hai đứa mình, ai làm khổ ai?
- MASA:** *(Khóc)* - Anh tàn ác lắm.
- PHÊDIA:** *(Lại gần cô ta, ôm hôn)* - Nào, xem em làm sao nào? 'Thôi bỏ chuyện ấy đi nhé. Sống đi còn hơn là khóc. Nước mắt không hợp với em đâu, em Masa xinh đẹp của anh ạ.
- MASA:** - Anh yêu em chứ?
- PHÊDIA:** - Anh còn yêu ai khác nếu không phải là em?
- MASA:** - Yêu một mình em thôi chứ? Bây giờ anh đọc cho em nghe những cái anh viết đi.
- PHÊDIA:** - Những cái này sẽ làm em chán thôi.
- MASA:** - Những cái mà anh viết ra nhất định là hay rồi.
- PHÊDIA:** - Thế thì nghe nhé *(đọc)* "Khi thu muộn, giữa bạn tôi và tôi đã định với

nhau sẽ gặp nhau gần cao nguyên Muryghin. Khu rừng nhỏ ấy đất cứng, cây non mọc suốt. Ngày hôm ấy trời êm thắm, ấm áp và bình lặng. Một đám sương mù..."

(Một người Digan già, Ivan Makarôvich và một bà già Digan, Nextadia Ivanôpna, ra giữa lúc ấy. Đó là bố, mẹ của Masa)

LỚP 2

Những người cũ, thêm Ivan Makarôvich, Nextadia Ivanôpna.

NAXTAIDA IVANÔPNA: *(Chạy lại phía con gái)* - À! Cái con chiên ghẻ này đây rồi!... Xin chính chào ông. *(Với con gái)* Mày đã làm chúng tao rắc rối như thế nào, hử con kia.

IVAN MAKARÔVICH: *(Với Phêdia)* - Ông ạ, thế là không tốt đâu. Ông làm hại con gái tôi rồi. Phải, không tốt đâu, chuyện ông làm thực là bỉ ổi.

NAXTAIDA IVANÔPNA: - Cầm lấy cái khăn rồi xéo ngay... Rồi tao sẽ báo cho mày về cái chuyện trốn nhà... Tao biết nói với đoàn thể nào hả? Mày đi lãng nhăng với một người tình nhân chẳng có một xu dính túi! Liệu có bao giờ bắt ông ta trả tiền được không cơ chứ!

MASA: - Con có lãng nhăng đâu. Con yêu ông Phêdô Vassiliêvich, có thể thôi. Con sẽ không rời khỏi đoàn, con vẫn sẽ hát như trước, nhưng...

IVAN MAKARÔVICH: - Cầm đi, không có tao dứt tóc mày ra. Ai dạy mày những thứ xấu xa ấy? Bố mày không phải, mẹ mày không, đến cô mày cũng không nót. *(Với Phêdia)* Ông ạ, cái chuyện ông làm thực không tốt đâu. Chúng tôi quý ông. Đã bao nhiêu lần chúng tôi hát công không để vừa lòng ông? Chúng tôi thương hại ông. Và bây giờ ông làm như thế đấy!

NAXTAIDA IVANÔPNA: - Ông đã làm hại đứa con gái độc nhất của tôi, đứa con gái đẹp như kim cương, nguồn vui của chúng

tôi! Ông đã ném nó vào bùn nhơ rồi!
Ông không có chúa nữa rồi!

PHÊDIA: - Bà Naxtaida Ivanôpna, không phải thế đâu, bà kết tội tôi sai rồi. Tôi đối với con gái bà như một cô em gái, tôi vẫn kính trọng danh dự của cô ấy. Đừng có nghĩ bậy. Nhưng tôi yêu cô ấy, biết làm sao được.

IVAN MAKARÔVICH: - Tại sao lúc ông có tiền ông không yêu nó?... Phải nộp cho đoàn một vạn rúp thì ông sẽ được Masa hoàn toàn danh giá. Bây giờ không còn xu nào, thì ông dấu diếm bắt cóc nó đi. Ông Phêdo Vaxiliêvich, xấu hổ cho ông, thực xấu hổ cho ông!

MASA: - Không phải ông ấy bắt cóc con, tự con tới thôi, và nếu bố mẹ bắt con đi theo, con sẽ trở lại. Con yêu ông ấy, có thể thôi! Tình yêu của con sẽ phá tan mọi thứ khoá xích của bố mẹ. Con không muốn...

NAXTAIDA IVANÔPNA: - Thôi, Masa bé bỏng của mẹ, đừng buồn nữa con!. .. Con làm sai rồi, đi đi...

IVAN MAKARÔVICH: - Nói thế đủ rồi, đi. (*Nắm lấy tay con gái*) Chào ông.
(*Cả ba người cùng vào*)

LỚP 3

Phêdia, Hoàng thân Abrexkôp

HOÀNG THÂN: (*Ra*) - Xin lỗi ông, vô tình tôi phải chứng kiến một chuyện nặng nề quá...

PHÊDIA: - Tôi được hân hạnh tiếp... (*Nhận ra Hoàng thân*) À! Hoàng thân Sécgoi Dimitriêvich (*chào ông ta*).

HOÀNG THÂN: - ... Vô tình tôi phải chứng kiến một cảnh nặng nề quá. Tôi cũng không muốn nghe. Nhưng vì tôi đã nghe nên tôi thấy có trách nhiệm phải thưa lại với ông. Người ta đã đưa tôi vào đây, thành ra tôi phải đợi những người kia ra đây; tôi đã gõ cửa mãi, nhưng tiếng gõ cửa bị tiếng nói lấp mất...

PHÊDIA: - Xin mời ông ngồi.... Xin cảm ơn ông đã nói để tôi biết, như thế tôi có thể giải thích để ông rõ cái cảnh vừa rồi. Ông nghĩ như thế nào về tôi cũng

được. Nhưng tôi chỉ muốn thưa để ông rõ là những lời trách mắng cô gái ấy, cô ca sĩ người Digan ấy, thực là bất công. Cô ta vẫn trong trắng như một con bồ câu, quan hệ giữa chúng tôi chỉ là tình bạn; nếu như quan hệ ấy có đem một chút thi vị, thì danh dự của cô gái cũng không hề vì thế mà không nguyên vẹn. Đó là điều tôi cần thưa với ông. Và bây giờ thì ông cần việc gì ạ? Tôi có thể giúp ông được vấn đề gì ạ?

HOÀNG THÂN: - Trước hết...

PHÊDIA: - Hoàng thân tha lỗi, địa vị xã hội của tôi bây giờ đến mức phải coi rằng những quan hệ cũ và sơ sài giữa chúng ta không cho tôi có hân hạnh được Hoàng thân đến thăm nữa. Như thế thì chỉ có là vì công việc. Vậy việc đó là việc gì?

HOÀNG THÂN: - Đúng thế, ông đã đoán đúng, đây là chuyện công việc. Dù thế, tôi cũng xin ông tin rằng địa vị xã hội của ông hiện nay không hề làm thay đổi những tình cảm của tôi đối với ông.

PHÊDIA: - Tôi hoàn toàn tin như thế.

HOÀNG THÂN: - Vấn đề đó như thế này: Con trai bà bạn già, Ana Đimitriépna Karênin và chính bà ấy nhờ tôi đến hỏi thẳng với ông... quan hệ của ông với bà vợ ông, bà Êlidavêta Angdrêépna Prôtasôva như thế nào ạ?

PHÊDIA: - Quan hệ của tôi với vợ tôi, hay đúng hơn người trước kia là vợ tôi, đã cắt đứt hoàn toàn.

HOÀNG THÂN: - Tôi cũng nghĩ như thế và vì thế tôi mới nhận cái nhiệm vụ tế nhị này.

PHÊDIA: - Quan hệ đã cắt đứt, và tôi xin thêm ngay rằng, không phải là lỗi ở vợ tôi, mà chính là lỗi tại tôi... hay là đó rất nhiều những lầm lỗi của tôi đối với vợ tôi. Còn như vợ tôi, vợ tôi vẫn là người đàn bà không thể chê trách được như từ trước đến nay.

HOÀNG THÂN: - Thế thì ông Vichto Karênin và nhất là bà cụ thân sinh ra ông ta nhờ tôi hỏi ông về ý định của ông.

PHÊDIA: *(Say sưa)* - Ý định của tôi ư? Tôi không có ý định gì hết. Tôi đã trả lại tự do

hoàn toàn cho vợ tôi, và hơn nữa, không bao giờ tôi sẽ làm bận bịu vợ tôi hết. Bà ấy có thể yên tâm. Tôi biết bà ấy yêu ông Vichto Karênin, điều đó thực rất tốt đối với bà ấy. Tôi thì tôi thấy ông ta đáng ngán quá, nhưng ông ấy là một người đàn ông tốt, rất trung thực; tôi tin rằng bà ấy, như người ta vẫn nói, sẽ rất hạnh phúc với ông ta. Que de bon dieux les bénisse!⁽¹⁾ Có thể thôi ạ.

HOÀNG THÂN: - Vâng, nhưng chúng tôi...

PHÊDIA: (*Ngắt lời*) - Xin ông đừng nghĩ rằng tôi ghen tuông một chút nào. Tôi có nói về ông Vichto là ông ta đáng ngán, tôi xin rút lui tiếng đó. Ông ta vui vẻ, trung trực và đức độ, hầu như ngược lại với tôi. Ông ta yêu Lida từ buổi thiếu thời; và có lẽ Lida lúc lấy tôi vẫn yêu ông ta. Tôi nghĩ rằng Lida trước nay vẫn yêu ông ta; nhưng vì là một phụ nữ trung trực, bà ấy không tự thú với mình về chuyện ấy, ấy thế mà cái đó vẫn như

(1) Cầu trời phù hộ cho họ.

một bóng đen đè chiu lên cuộc đời chúng tôi. Nhưng, thú tội với ông như thế này để làm gì nhỉ?

HOÀNG THÂN: - Xin ông cứ nói tiếp. Xin ông tin rằng nếu tôi tới nhà ông, chính là muốn hiểu thực rõ quan hệ giữa ông và vợ ông ra sao. Tôi rất hiểu ông; đúng thế, tôi thấy rất rõ cái bóng ấy rất có thể có được, như ông đã nói.

PHÊĐIA: - Vâng, đã có cái bóng ấy. Và có lẽ vì thế mà cuộc sống riêng với Lida không thoả mãn được tôi. Và tôi đã đi tìm ở nơi khác; tôi đã để những say mê lôi cuốn tôi. Nhưng này, hình như tôi đang cố thanh minh thái độ của tôi... Tôi không hề có ý ấy, vả lại cũng không thể làm nổi. Tôi đã là một người chồng tồi... tôi nói "tồi" vì đối với tôi, từ lâu, tôi không coi mình là chồng Lida nữa. Tôi coi như Lida hoàn toàn tự do. Đó là câu trả lời của tôi đối với nhiệm vụ của ông.

HOÀNG THÂN: - Nhưng ông quen biết gia đình Vichito và cả ông ta nữa. Quan hệ của

ông ấy với bà Êlîdavêta Angdrêépna vẫn rất đúng đắn, hiện nay vẫn thế. Ông ta chỉ cố hết sức giúp đỡ bà ấy những lúc khó khăn.

PHÊDIA: - Vâng chính tôi, với lối sống truy lạc của tôi, đã đưa hai người đến gần nhau. Nhưng làm sao được! Chuyện nó phải như thế!

HOÀNG THÂN: - Ông đã biết quan điểm chính giáo cứng nhắc mà gia đình ông ta và ông ta vẫn tuyên truyền. Tôi không đồng ý với ý kiến của họ vì tôi có những tư tưởng rộng rãi hơn, nhưng tôi rất thông cảm và rất kính trọng những ý kiến của họ. Tôi rất hiểu rằng đối với ông ấy, nhất là đối với bà mẹ, thì ngoài hôn nhân của nhà thờ ra, không thể nào sống chung với một người phụ nữ được.

PHÊDIA: - Vâng, tôi biết ông ta rất ngố... (*chữa lại*) rất nghiêm khắc về chuyện ấy. Bây giờ họ cần gì? Ly dị chăng? Từ lâu tôi đã tuyên bố là tôi đồng ý chuyện ấy, Nhưng còn việc nhận lỗi hoàn toàn

về phía tôi và phải chịu đựng mọi điều đối trá trong khi tiến hành ở toà án thì thực rất cực nhọc.

HOÀNG THÂN: - Tôi rất hiểu ông và chia sẻ với ông những tình cảm ấy. Nhưng làm sao được? Tôi cứ tưởng ta có thể thu xếp bằng cách ấy... nhưng, ông nói đúng; tôi đồng ý với ông, thực là khủng khiếp.

PHÊDIA: *(Bắt chặt tay ông ta)* - Cảm ơn Hoàng thân thân mến. Xưa nay tôi vẫn coi ông là người trung thực, nhân hậu. Ông hãy nói cho tôi biết tôi phải hành động ra sao đây. Tôi phải làm gì? Ông hãy đặt mình vào cương vị tôi. Tôi không muốn làm ra vẻ ưu tú. Tôi là một kẻ khốn nạn. Nhưng có những điều tôi không thể vui lòng làm nổi. Tôi không thể gian trá được.

HOÀNG THÂN: - Chính tôi lại không hiểu ông đấy. Với những khả năng của ông, trí thông minh, sự tế nhị và tình cảm, thế thì tại sao ông lại có thể nhường bước cho sự cám dỗ tại sao ông lại có thể quên

hết được những yêu cầu với chính bản thân mình?... Tại sao ông lại có thể thành thế này? Tại sao ông lại tự phá hoại đời mình?

PHÊDIA: (*Cố nén xúc động*) - Thế là đã mười năm tôi kéo dài một cuộc đời trụy lạc, và đây là lần đầu tiên một người như ông thương xót đến tôi. Cho đến bây giờ đây, chỉ có những bạn chơi bời, những bạn "phùng trường tác hĩ", những người đàn bà thương hại cho tôi... Nhưng một người có lý trí và nhân hậu như ông... Cảm ơn! Vì sao tôi lại đi đến chỗ tự hủy diệt ư? Trước hết là vì rượu. Không phải tôi thích gì uống rượu. Nhưng tôi luôn luôn có cảm tưởng rằng mọi sự đang xảy ra chung quanh tôi là những điều không đúng phải như thế, và tôi thấy xấu hổ. Còn như phải làm Thủ trưởng các nhà quý phái⁽¹⁾ hoặc giám đốc một nhà băng thì

(1) Marechal de la noblesse (tạm dịch) có nghĩa người cao tuổi, chức tước cao, đạo đức tốt nhất trong những nhà quý tộc ở cạnh vua hoặc ở một thành phố lớn

thực đáng xấu hổ quá lắm, quá lắm... Uống rượu vào người ta không thấy xấu hổ nữa... Thế rồi âm nhạc, không phải thứ âm nhạc đại ca kịch hay là của Bitthôven đâu, nhưng là thứ âm nhạc của người Digan kia, cái ấy rót vào tâm hồn bao nhiêu chất sống, bao nhiêu sức sống. Rồi những đôi mắt đen, những nụ cười... Nhưng, những cái đó càng làm say sưa bao nhiêu thì rồi sau lại càng thấy xấu hổ.

HOÀNG THÂN: - Thế còn công việc?

PHÊDIA: - Tôi đã thử. Nhưng bao giờ cũng hỏng, bao giờ tôi cũng không vừa ý. Nhưng nói tới tôi làm gì kia chứ. Xin cảm ơn ông.

HOÀNG THÂN: - Thế thì tôi sẽ lại với họ thế nào nhỉ?

PHÊDIA: - Ông nói giúp là tôi sẽ làm tất cả những điều gì họ muốn. Hai người cần kết hôn chẳng? Và họ muốn rằng không có gì ngăn cản việc hôn nhân của họ chẳng?

HOÀNG THÂN: - Chắc chắn là thế rồi.

PHÊĐIA: - Họ muốn gì, tôi làm nấy; ông nói với họ rằng chắc chắn tôi sẽ làm.

HOÀNG THÂN: - Bao giờ?

PHÊĐIA: - Xin chờ cho một chút. Thế này, cứ cho là độ mười lăm ngày nữa. Có đủ không?

HOÀNG THÂN: (*Đứng dậy*) - Tôi có thể nói với họ như thế chẳng?

PHÊĐIA: - Vâng, ông có thể. Vĩnh biệt, Hoàng thân. Xin cảm ơn ông một lần nữa. (*Hoàng thân vào. Phêđia ngồi im lặng hồi lâu rồi mỉm cười*). Đúng, rất đúng... Phải như thế, phải như thế, phải như thế.

HỒI IV

CẢNH I

Một phòng riêng trong một tiệm ăn

LỚP 1

*Người hầu bàn, Phêđia, Ivan
Pêtrôvich.*

*Người hầu bàn dẫn Phêđia và đi theo
ông ta là Ivang*

ANA: - Pêtrôvich Aléxăngdrôp

NGƯỜI HẦU BÀN: - Xin mời ngài vào đây. Sẽ không
ai làm phiền ngài. Tôi sẽ mang giấy
đến hầu ngài.

IVAN MAKARÔVICH: - Prôtasôp... anh cho phép tôi
vào chứ?

PHÊĐIA: *(Trầm ngâm)* - Anh vào cũng được,
nhưng tôi mắc bận... Thôi được, vào đi.

IVAN MAKARÔVICH: - Anh muốn trả lời đề nghị của
họ à? Tôi sẽ nói với anh là nên trả lời

thế nào: tôi sẽ không loanh quanh gì hết, tôi sẽ nói thẳng ý nghĩ của tôi và tôi hành động luôn không do dự.

PHÊDIA: *(Với người hầu bàn)* - Một chai sâm-banh! *(Người hầu bàn vào. Ông ta lấy trong túi ra một khẩu súng lục đặt lên bàn).* Khoan đã.

IVAN MAKARÔVICH: - Thế nào? Anh định tự tử à? Tốt, đó là điều nên làm. Tôi rất hiểu anh. Họ muốn làm nhục anh và anh muốn để cho họ thấy anh là người thế nào. Anh tự giết anh bằng một viên đạn - còn họ thì anh giết họ bằng tâm hồn cao thượng của anh. Tôi rất hiểu anh... Tôi hiểu tất cả... tôi là một thiên tài!

PHÊDIA: - Thôi được, thôi được; nhưng... *(người hầu bàn mang chai rượu, giấy mực ra. Ông ta lấy khăn che khẩu súng).* Mở rượu ra! Uống đi! *(Họ uống. Phêdia viết).* Im đi một lát nhé.

IVAN MAKARÔVICH: - Tôi mừng... cuộc du lịch lớn của anh. Tôi thì tôi ở trên mọi thứ đó. Tôi không cần anh đâu. Đối với tôi,

sống hay chết thì cũng thế cả thôi. Anh tự sát để cho hai cái người ấy, vợ anh và bạn anh phải hối hận. Còn tôi... tôi sẽ tự sát để cho thế giới biết rằng họ đã mất một thứ gì. Tôi không muốn do dự, cũng không muốn suy nghĩ. Tôi cầm lấy khẩu súng (*anh ta cầm lấy khẩu súng*); một, hai, thế là xong. Nhưng giờ chết của tôi chưa tới. (*Anh ta đặt khẩu súng xuống bàn*). Và lại, tôi cũng không phải là người dạy bảo cho họ. Để họ tự lực mà hiểu lấy... À! các anh...

PHÊĐIA: (*Viết*) - Im đi một lát nào.

IVAN MAKARÔVICH: - Những người khốn khổ, lốn nhốn quậy cựa mà không hiểu gì hết, không hiểu gì hết, hoàn toàn! Tôi không nói với anh đâu, tôi chỉ phát biểu những ý nghĩ của tôi thôi. Tóm lại, cái nhân loại này cần phải làm gì? Rất ít thôi, đơn giản là phải đánh giá cao những thiên tài của họ. Thế mà trái lại, bao giờ nó cũng vò, áp bức, đè bẹp những thiên tài! ô! tôi đây, tôi

không làm trò chơi cho các anh đâu;
tôi sẽ biết cách lột mặt nạ các anh...
Cái đồ giả đạo đức các anh!

PHÊĐIA: *(Đã viết xong, uống rượu và đọc)* - Thôi
xin anh đi đi.

IVAN MAKARÔVICH: - Đi đi à? Được, vĩnh biệt
nhé... Tôi không cần anh đâu. Tôi sẽ
làm như anh. Nhưng mà hãy còn sớm
quá. Tôi chỉ muốn nói với anh rằng...

PHÊĐIA: - Thôi được, anh sẽ nói với tôi sau...
Còn lúc này, đây là điều cần làm, anh
bạn ạ. Anh đưa hộ tôi cái này cho chủ
quán *(đưa tiền cho anh ta)* và hỏi xem
có một bức thư và một cái gói để tên
tôi không?

IVAN MAKARÔVICH: - Được... nhưng anh phải hứa
là đợi tôi nhé... Điều mà tôi cần nói với
anh rất quan trọng... không ai có thể
nói cho anh biết trên đời này và cả ở
thế giới bên kia nữa, ít nhất là trước
khi tôi tới thế giới bên ấy... Có cần
phải đưa hết chỗ này cho lão ấy
không?

PHÊĐIA: - Thiếu hấn bao nhiêu thì trả bấy nhiêu. (*Ivan Pêtrôvich ra. Phêđia thở dài khoan khoái, đóng cửa lại sau lưng anh ta, cầm lấy khẩu súng, đưa lên, đặt vào thái dương, giật nẩy người, và từ từ đặt khẩu súng xuống, rên rĩ*). Không, mình không làm nổi, không làm nổi! (*Có tiếng gõ cửa*). Ai đấy?

LỚP 2

MASA: (*Bên ngoài cửa*) - Em đây.

PHÊĐIA: - Ai, em nào? À! Masa! (*Mở cửa*)

MASA: (*Vào*) - Em đến tìm anh ở nhà anh, ở nhà Papốp, ở nhà Aphrêkôp, và sau rồi em đoán là anh ở đây. (*Cô ta trông thấy khẩu súng*). Thế đấy, diên thực! Sao anh ngốc thế... ngu quá! Có thực là thế không?...

PHÊĐIA: - Tôi không có can đảm.

MASA: - Thế còn em, không tính đến sao! Đồ vô đạo! Anh không thương hại em ư? Anh Phêđô, tội to lắm lắm đấy, tội to

lắm đấy!... Tình yêu của em được đền bù như thế đấy...

PHÊĐIA: - Tôi muốn cho họ được tự do. Tôi đã hứa với họ điều đó, nhưng tôi không thể đối trá được.

MASA: - Thế còn em?

PHÊĐIA: - Em ư? Em cũng tự do chứ sao. Đau khổ cùng với anh thì có tốt gì cho em?

MASA: - Tất nhiên là tốt hơn rồi. Nhưng em không thể sống không có anh.

PHÊĐIA: - Nhưng sống với anh có phải là sống không đã? Thoạt tiên là em sẽ khóc anh rồi sau em sẽ sống cuộc sống riêng của em.

MASA: - Không đâu, em sẽ không khóc anh đâu! Ma quỷ bắt anh đi nếu anh không thương hại em! *(Cô ta khóc)*.

PHÊĐIA: - Em bé Masa của anh, anh muốn làm một điều tốt hơn cả.

MASA: - Tốt hơn là đối với anh thôi.

PHÊĐIA: *(Mỉm cười)* - Sao kia? Anh muốn tự tử mà là tốt hơn cả đối với anh ư?

MASA: - Đúng rồi. Nhưng anh cần thế nào kia chứ? Nói em nghe.

- PHÊDIA:** - Cần thế nào ư? Nhiều thứ lắm.
- MASA:** - Nhưng cái gì kia chứ?
- PHÊDIA:** - Trước hết là cần giữ lời hứa của anh, và thế là đã quá nhiều rồi. Liệu anh có thể đối trá và nhận tất cả những chuyện bẩn thỉu cần phải làm để ly dị không.
- MASA:** - Em cũng thấy những thứ ấy tởm quá!
- PHÊDIA:** - Sau rồi anh cần để cho vợ anh và Karênin được tự do. Hai người đều tốt cả, sao lại bắt họ phải đau khổ. Thế là hai.
- MASA:** - Nếu thực vợ anh là người tốt thì chị ấy đã không xa lìa anh.
- PHÊDIA:** - Không phải vợ anh mà chính anh đã xa lìa vợ anh.
- MASA:** - À! Thôi cũng được! Phải, anh thì toàn tính xấu, còn bà ấy là một bà tiên... Thế rồi sao nữa?
- PHÊDIA:** - Rồi sau nữa thì còn có em là một em bé vui vẻ và thương mến. Anh yêu em và nếu anh cứ sống thì anh sẽ mang tai họa lại cho em.

MASA: - Chuyện ấy không can gì đến anh. Em sẽ tự mang tai hoạ đến cho em, nếu em thích thế.

PHÊĐIA: (*Thở dài*) - Và nhất là, nhất là, còn cuộc đời của anh nữa. Có phải anh không thấy anh đã hỏng mất rồi, vô tích sự rồi, thành một gánh nặng cho những người khác và cho chính anh rồi. đúng như bố em đã nói. Không, anh vô tích sự thực rồi!

MASA: - Ngốc thật! Em, em sẽ không rời anh ra nữa. Em gắn liền với anh, có thể thôi! Còn như cuộc sống sâu xa mà anh vẫn sống... rượu chè, hút sách... thì anh vẫn sống kia mà! Thôi đừng thế nữa, đơn giản lắm.

PHÊĐIA: - Nói thì dễ...

MASA: - Làm đi.

PHÊĐIA: - Khi nhìn em, anh tưởng như anh có thể làm nổi.

MASA: - Anh sẽ làm được, anh sẽ làm được hết... (*nhìn thấy bức thư*). Gì thế này? Anh viết thư cho họ à? Anh nói với họ những gì?

- PHÊĐIA:** - Nói với họ những gì à? (ông ta cầm thư định xé). Bây giờ thì không cần thiết nữa.
- MASA:** (*Giằng lấy bức thư*) - Anh viết là anh tự tử phải không? Phải thế không? Anh không nói tới khẩu súng lục chứ? Anh chỉ nói là anh tự tử chứ gì?
- PHÊĐIA:** - Ủ, anh nói là anh sẽ khuất đi.
- MASA:** - Đưa đây, đưa đây, đưa đây! Anh đã đọc cuốn tiểu thuyết "Làm gì?" chưa?
- PHÊĐIA:** - Hình như đọc rồi.
- MASA:** - Quyển chuyện chán lắm, nhưng có một điều hay. Nhân vật chính, tên anh ta là gì nhỉ? Pamêtôp, giả vờ là bị chết đuối. Anh có biết không?
- PHÊĐIA:** - Không.
- MASA:** - Thế này. Đưa cho em quần áo của anh, ví tiền của anh.
- PHÊĐIA:** - Để làm gì chứ?
- MASA:** - Khoan, khoan. Về chỗ em đi, anh thay quần áo đã.
- PHÊĐIA:** - Như thế là lừa dối à!

MASA: - Cần gì! Anh đi tắm, quần áo của anh để trên bờ, ví tiền và bức thư trong túi.

PHÊDIA: - Sao nữa?

MASA: - Sao nữa à? Chúng mình sẽ rời khỏi thành phố này và bắt đầu một cuộc sống hạnh phúc.

(Ivan Pêtrôvich ra)

LỚP 3

Những người cũ, thêm Ivan Pêtrôvich

IVAN MAKARÔVICH: *(Thay khẩu súng trên bàn)* -
Này! Này! Thế còn khẩu súng?... tôi lấy vậy.

MASA: - Lấy đi, lấy đi! Chúng tôi đi đây!

CẢNH II

Nhà Lida

LỚP 1

Karênin, Lida, rồi người vú.

KARÊNIN: - Anh ấy đã hứa nhất quyết đến như thế thì chắc anh ấy sẽ giữ lời hứa, tôi tin chắc như vậy.

LIDA: - Nói ra thực xấu hổ, nhưng em phải nói, từ khi em biết anh ấy yêu cô người Digan, em cảm thấy hoàn toàn tự do. Anh đừng nghĩ rằng em ghen... Nhưng được biết điều đó, đối với em là sự tự do rồi. Em nói với ông thế nào đấy nhỉ?

KARÊNIN: - Lại "ông" rồi.

LIDA: (*Mỉm cười*) - Anh! Đừng ngắt lời em, để em nói những điều em cảm thấy.

Điều làm em day dứt hơn cả là ý nghĩ thấy mình cùng một lúc yêu cả hai người... nghĩ là một người đàn bà vô đạo đức.

KARÊNIN: - Em mà là một người đàn bà vô đạo đức!...

LIDA: - Nhưng từ lúc em biết anh ấy có một người đàn bà khác bên anh ấy - và vì lý do đó anh ấy không còn cần em nữa - thì em thấy em tự do. Và em có thể nói với anh không dối trá là em yêu ông, em yêu anh... Bây giờ mọi chuyện trong tâm hồn em đều minh bạch cả rồi - và chỉ còn tình thế của chúng ta làm em lo lắng thôi - cái chuyện ly dị ấy. Việc phải chờ đợi nặng nề quá.

KARÊNIN: - Ô! Bây giờ thì không lâu nữa rồi... Ngoài lời hứa của anh ấy ra, anh đã nhờ ông thư ký của hội đồng các cha mang theo bản yêu cầu xin ly dị tới nhà anh ấy và chỉ khi nào lấy được chữ ký của anh ấy thì mới về... Thực đấy, nếu anh không thực hiểu rõ anh

Phêđia đến như thế, thì anh sẽ nghĩ rằng anh ấy cố tình kéo dài chuyện này ra.

LIDA: - Anh ấy ư? Không đâu! Đó chỉ là tính nhu nhược của anh ấy và đồng thời cũng do lòng trung thực của anh ấy thôi. Anh ấy không muốn dối trá... Nhưng anh gửi tiền cho anh ấy là sai rồi đấy.

KARÊNIN: - Anh không thể làm khác được; vấn đề ấy có thể là một nguyên nhân của chuyện chậm trễ.

LIDA: - Nhưng dù sao trong việc ấy cũng có một chút gì làm bẽ mặt người ta.

KARÊNIN: - Dù sao anh ấy cũng không nên khó tính quá chứ.

LIDA: - Sao chúng mình lại thành ích kỷ đến thế nhỉ?

KARÊNIN: - Ừ, anh cũng nhận điều đó, nhưng là lỗi tại em... chờ đợi lâu đến như thế! Thất vọng đến như thế! Bây giờ anh thấy anh thực hạnh phúc rồi! Và hạnh phúc thường làm cho ích kỷ. Lỗi ở em cả.

LIDA: - Anh đừng nghĩ là chỉ có anh sung sướng, em cũng sung sướng. Hạnh phúc tràn ngập tâm hồn em! Em ngợp trong hạnh phúc... Misa khỏi rồi... em anh rất yêu em... em được anh yêu và nhất là... em yêu anh...

KARÊNIN: - Thực em yêu anh chứ? Không hối hận, không suy tính chứ?

LIDA: - Từ khi em yêu anh, trong em mọi thứ đều thay đổi...

KARÊNIN: - Và dĩ vãng không bao giờ trở lại nữa hay sao?

LIDA: - Không bao giờ nữa! Em chỉ mong một điều là dĩ vãng của em đối với anh cũng hoàn toàn qua rồi như đối với em.

(Người vú bé đưa trẻ vào, đưa trẻ lại phía mẹ nó. Bà ta bế con lên lòng).

KARÊNIN: - Trời! Sao chúng ta khốn khổ thế!

LIDA: - Vì sao? *(Bà ta hôn con)*

KARÊNIN: - Đây nhé! Thế này! khi em đã lấy chồng và anh ở ngoại quốc về biết tin ấy và hiểu rằng anh đã mất em thì

anh đau khổ đến nỗi sau đó được biết ít nhất là em còn nhớ đến anh, chỉ điều đó đã đủ làm anh thoả mãn. Sau này, khi chúng ta đã thành bạn thân, và khi trong tình bạn của chúng ta, anh cảm thấy có một tia sáng của cái gì đó hơn tình bạn... thì anh gần như hạnh phúc rồi. Chỉ có vấn đề lo lắng là phải gian dối với Phêdia làm anh day dứt thôi. Nhưng đồng thời anh có ý nghĩ chắc chắn là đối với vợ một người bạn thân thì không thể có một quan hệ nào khác ngoài tình bạn trong trắng được; nhất là anh lại hiểu rõ em... tóm lại điều đó không làm anh lo lắng nữa và anh yên lòng. Khi Phêdia bắt đầu làm em đau khổ, cảm thấy mình là sự nâng đỡ đối với em, và cũng cảm thấy em bắt đầu sợ hãi tình bạn của anh, thì anh đã thấy hoàn toàn hạnh phúc và một hy vọng mong manh đã loé ra trong anh. Sau này, khi Phêdia đã quá đáng lắm và khi em đã quyết định xa lìa anh ấy; khi anh đã thổ lộ tất cả với

em lần đầu tiên và khi em không cự tuyệt mà lại nước mắt tràn trề lánh anh, thì hạnh phúc của anh đã tới tột độ rồi. Nếu lúc ấy, người ta hỏi anh có muốn gì nữa không, anh sẽ trả lời "không". Tiếp sau đó, là khả năng gần bó cuộc đời anh với em. Mẹ bắt đầu yêu em, những ước muốn của anh bắt đầu có thể thực hiện được, em nói với anh là từ xưa em vẫn yêu anh, em đang yêu anh.... rồi em nói với anh như em vừa nói lúc này, rằng đối với em, Phêdia không còn nữa, em chỉ yêu anh... Thế thì anh còn ao ước gì nữa? Nhưng không, bây giờ anh lại đau khổ vì dĩ vãng của em, anh muốn giá như không có dĩ vãng ấy và không có cái gì nhắc lại dĩ vãng ấy...

LIDA: *(Trách móc)* - Vichto!...

KARÊNIN: - Lida, tha lỗi cho anh, nếu anh nói với em điều đó chính là anh muốn không một ý nghĩ nào của anh về em lại còn dấu kín trong lòng anh. Anh cố tình nói với em như thế để em thấy rõ anh

đã xấu xa như thế nào, anh biết người ta không thể xấu xa hơn thế được và anh cần phải đấu tranh với bản thân anh để tự thắng mình. Bây giờ thì anh đã thắng anh rồi.

LIDA: - Đó là điều cần thiết, em cũng thế, em cũng đã cố hết sức mình, và tất cả những điều anh mong muốn đã hoàn thành trong lòng em và ngoài ý muốn của em rồi; tất cả đều mất đi hết, chỉ trừ có anh.

KARÊNIN: - Tất cả?

LIDA: - Tất cả, tất cả... Nếu không thế thì em đã không nói với anh.

LỚP 2

Những người cũ, thêm người đầy tớ

ĐẦY TỐ: - Ông Vôtnexenxky.

KARÊNIN: - Ông ấy mang trả lời của Phêdia tới.

LIDA: *(Với người đầy tớ)* - Mời vào.

KARÊNIN: *(Đứng dậy đi ra phía cửa)* - Bây giờ mới có trả lời đây.

LIDA: *(Đưa con cho người vú bé đi)* - Có thực là mọi chuyện sẽ được quyết định không?

LỚP 3

Lida, Karênin, Vôtnexenxky

KARÊNIN: - Thế nào?

VÔTNEXENXKY: - Ông Phêdia Vasiliêvich không có nhà.

KARÊNIN: - Không có nhà? Thế ông ấy không ký vào bản yêu cầu à?

VÔTNEXENXKY: - Không, ông ấy không ký, nhưng ông ấy để lại một bức thư cho ông và bà Êlidavêta Angdrêépna (*lấy bức thư trong túi ra*). Tôi tới nhà ông ấy, người ta bảo tôi ông ấy ở tiệm ăn, tôi liền tới đó. Ông Phêdo Vasiliêvich đề nghị tôi một giờ nữa quay lại lấy trả lời. Tôi đã quay lại đấy và trả lời đây.

KARÊNIN: - Ông ấy lại hoãn à? Lại có lý do mới ư? Cái này thì thực là không tốt! Anh ấy sa ngã đến thế kia ư!

LIDA: - Anh đọc đi! Anh ấy viết gì thế?

(Karênin mở bức thư ra)

VÔTNEXENXKY: - Ông không cần tới tôi nữa chứ?

KARÊNIN: - Không ạ, xin chào. Tôi rất đội ơn ông.

(Vôtnexenxky vào. Karênin vẫn ngồi).

LIDA: - Những chuyện gì thế? Chuyện gì thế?

KARÊNIN: - Khủng khiếp quá!

LIDA: *(Muốn dằng lấy lá thư)* - Anh đọc đi!

KARÊNIN: *(Đọc)* - "Lida và Vichto - tôi viết cho cả hai người. Tôi không muốn dối trá mà dùng tiếng "thân mến" và "thân yêu" đối với các bạn. Tôi không thể nào thắng được một sự chua xót và chê trách - tự chê trách mình, nhưng cái đó cũng không kém đau lòng khi tôi nghĩ tới các bạn, tôi hiểu rằng, tuy là người chồng chính tôi là kẻ khách quan đã ngăn cản hạnh phúc của hai bạn. Chính tôi là kẻ xen vào giữa. Dù thế, tôi vẫn không thể ngăn cản được một ý nghĩ nhạt nhẽo và cay đắng đối

với các bạn. Về lý thuyết, tôi yêu cả hai bạn, nhất là Lida, cô Lida bé nhỏ của tôi, nhưng trên thực tế tôi chỉ còn rất bàng quan. Tôi biết là tôi sai. Nhưng tôi không thể làm khác được...

LIDA: - Anh ấy muốn nói gì nhỉ? Anh ấy muốn đi tới đâu?

KARÊNIN: *(Đọc tiếp)* - "Nhưng hãy nói tới công việc. Cái sự phản đối của tâm hồn ấy bắt buộc tôi phải thực hiện ý muốn của các bạn một cách khác, khác với cách các bạn đề nghị. Đối trá, đóng kịch một cách ngu ngốc, mua chuộc bọn nhân viên của Hội đồng các cha, tất cả những thứ hèn nhát ấy làm tôi ghê tởm. Dù là tôi khốn nạn, nhưng khốn nạn một cách khác kia, còn như cái trò bỉ ổi ấy, tôi không thể giam dự vào được, quả thực là không thể. Cách giải quyết thứ hai mà tôi sẽ đi tới thì đơn giản hơn. Các bạn phải được lấy nhau thì mới có hạnh phúc; tôi cản trở các bạn, thế thì tôi phải khuất đi..."

LIDA: *(Nhắm lấy tay Karênin)* - Vichto!

KARÊNIN: *(Đọc)* - "Tôi phải khuất đi và tôi đã khuất. Khi các bạn nhận được thư này thì tôi không còn nữa rồi. Tái bút - Tôi rất tiếc là các bạn đã gửi tiền cho tôi để chi phí vào việc ly dị, chuyện đó thực không nhả và tôi thực bất ngờ các bạn đã làm như thế, nhưng thôi thì... tôi đã đã phạm bao nhiêu sai lầm nên các bạn cũng được phép mắc sai lầm một lần chú! Tiền sẽ được gửi trả lại các bạn. Cách giải quyết mà tôi chọn nhanh hơn, rẻ tiền hơn; nó vừa đơn giản hơn, lại chắc chắn hơn. Tôi chỉ xin các bạn một điều là đừng giận tôi và đừng nghĩ sai về tôi. Còn điều này nữa: tôi biết một người thợ đồng hồ, tên là Epgône, các bạn có thể giúp đỡ anh ta chăng? Anh ấy là một người nhu nhược, nhưng là một người trung thực.

Vĩnh biệt - Phêdia".

LIDA: - Anh ấy tự tử rồi!

KARÊNIN: *(Bấm chuông, rồi chạy ra phòng ngoài)*
- Mời ông Vôtnexenxky trở lại ngay!

LIDA: - Em biết mà, em biết mà! Phêdia, anh Phêdia thân yêu!

KARÊNIN: - Lida!

LIDA: - Không đúng đâu, không đúng là trước kia em không yêu anh ấy và bây giờ em không yêu anh ấy nữa, tôi đã yêu anh ấy và vẫn yêu anh ấy! Mà chính mình lại giết anh ấy!

(Vôtnexenxky ra)

KARÊNIN: - Ông Phêdo Vasiliêvich ở đâu? Người ta đã nói với ông thế nào?

VÔTNEXENXKY: - Người ta nói với tôi là ông ấy đã ra đi vào buổi sáng và không thấy trở về.

KARÊNIN: - Phải đi hỏi tin ngay lập tức. Anh đi em Lida nhé.

LIDA: - Anh tha lỗi cho em! Em cũng không biết dối trá... Anh đi nhanh lên và cố tìm kiếm xem chuyện đã xảy ra như thế nào.

HỒI V

CẢNH I

Một phòng trong một tiệm ăn tối tẻ. Khách ngồi chung quanh một cái bàn, uống trà và uống rượu mạnh... ở ngoài cùng, một cái bàn, Phêdia ngồi bên bàn, rất sa đoạ, quần áo rách rưới. Bên cạnh ông là Pêtuxkôp ngồi, đó là một người hiền lành và chăm chú, tóc để dài, dáng mơ mộng.

Cả hai đều đã hơi say.

Phêdia, Pêtuxkôp rồi Artêmiép.

PÊTUXKÔP: - Tôi hiểu, tôi hiểu!... Đây mới thực là tình yêu chân chính. Còn cô ấy?

PHÊDIA: - Thế đấy!... Nếu những tình cảm ấy biểu hiện ở một cô gái trong từng lớp chúng ta, hy sinh tất cả cho người mình yêu! Nhưng đảng này lại ở một cô gái Digan! Nuôi dạy để chỉ biết đến tiền... một tình yêu vô tư đến như thế! Cô ấy cho hết mà không đòi hỏi gì, chính cái mâu thuẫn ấy mới thực ngạc nhiên!

PÊTUXKÔP: - Vâng, đó là thứ mà ở hội hoạ người ta gọi là "giá trị": muốn đạt được đồ rực thì phải để xanh lá cây chung quanh. Nhưng không phải chuyện ấy... tôi hiểu.

PHÊDIA: - Tôi thấy hình như đó là hành động tốt độc nhất của tôi... Một hành động mà tôi đã để cả tâm hồn vào đó; tôi không lợi dụng tình yêu của cô ấy... Ông có biết vì sao không?

PÊTUXKÔP: - Vì sao? Vì thương hại ư?

PHÊDIA: - Ô, không! Tôi không hề thương hại cô ấy... lúc nào tôi cũng chỉ cảm thấy khâm phục, và khi cô ấy hát, chắc rằng lúc nào cô ấy hát cũng như thế, tôi gần như muốn kính thờ cô ấy. Tôi không muốn làm hại cô ấy, chỉ đơn giản là tình yêu của tôi đối với cô ấy rất chân thật và mãnh liệt! Và bây giờ thì đã thành một kỷ niệm đẹp, rất đẹp rồi... (*uống rượu*).

PÊTUXKÔP: - Ô! Tôi hiểu!... Đấy thực là tình yêu lý tưởng!

PHÊDIA: - Ông hãy nghe điều tôi sắp nói đây...

Trong đời tôi đã có lắm say mê. Đã có lần tôi yêu một thiếu phụ rất đẹp. Tôi yêu đến như thú vật kia... Cô ta hẹn gặp tôi, và tôi đã không tới chỉ vì tôi không muốn có hành động hèn nhát đối với chồng cô ta. Và thực là đáng ngạc nhiên vì bây giờ khi nghĩ lại chuyện ấy, khi tôi muốn tự bằng lòng mình vì đã hành động chính đại quang minh, thì tôi lại thấy hối hận như đã phạm phải tội lỗi. Đối với Masa thì hoàn toàn ngược lại, tôi sung sướng, tôi vui mừng vì đã không bối nhọ tình cảm của tôi. Tôi còn có thể sa đoạ nữa, có thể tự bán mình, có thể đầy chấy rận, ghẻ lở, nhưng viên kim cương ấy vĩnh viễn sẽ sáng chói và tia nắng mặt trời đã ở trong tôi.

PÊTUXKÔP: - Rồi cô ấy ra sao?

PHÊDIA: - Tôi không biết và cũng không muốn biết nữa: Tất cả những cái đó thuộc vào một cuộc sống khác mà tôi không muốn lẫn vào cuộc sống hiện nay của tôi.

(Ở một cái bàn trong cùng nghe thấy tiếng phụ nữ kêu. Người chủ quán với một cảnh sát đi tới, bắt người đàn bà đó đi. Phêdia và Pêtuxkôp ngồi nhìn, nghe ngóng và im tiếng)

PÊTUXKÔP: *(Khi yên tĩnh đã trở lại)* - Ô! Cuộc đời ông thực là một cuộc đời kỳ lạ!

PHÊDIA: - Không, nó đơn giản lắm!... Tất cả những người trong từng lớp chúng tôi, ở từng lớp mà tôi sinh trưởng, chúng tôi chỉ có ba con đường trước mắt, chỉ có ba thôi. Đi làm công chức, lấy tiền và tăng thêm cái sự bĩ ối lên; sống ở giữa cái sự bĩ ối ấy, cái đó làm tôi ốm. Đường thứ hai, là con đường chống lại cái sự bĩ ối ấy; nhưng muốn làm được cái đó thì phải là người anh hùng, tôi lại không anh hùng. Chỉ còn con đường thứ ba: quên đi, uống rượu, chơi bời, hát xướng; đó là con đường tôi đã chọn và ông thấy con đường đó đã dẫn tôi tới đâu!... *(Uống rượu).*

PÊTUXKÔP: - Còn vấn đề hôn nhân? Tôi, đáng lẽ tôi được sung sướng nếu trước kia tôi

có một người vợ tốt. Chính một người đàn bà đã phá hoại đời tôi.

PHÊDIA: - Hôn nhân!... Vợ tôi là một người đàn bà lý tưởng. Vợ tôi vẫn còn sống. Nhưng biết nói thế nào với anh nhỉ? Anh biết cái quả nho con con người ta bỏ vào rượu táo để làm cho rượu có bọt chứ, thế thì... thiếu, không có những bọt hơi ấy trong cuộc sống của chúng tôi. .. Tôi cần phải lãng quên, thế rồi tôi bắt đầu phạm phải những chuyện hèn nhát. Anh biết rõ rằng chúng ta yêu thương những kẻ khác do điều tốt ta làm cho họ, và chúng ta ghét họ vì điều xấu ta đối với họ. Thế mà tôi, tôi đã đối xấu với vợ tôi. Còn về phần cô ấy, tôi thấy hình như cô ấy đã yêu tôi.

PÊTUXKÔP: - Tại sao ông lại thấy hình như?

PHÊDIA: - Tôi nói như thế là vì cô ấy tôi không thấy cái gì bóp nghẹt hồn tôi như đối với Masa. Còn mặt khác nữa. Cô ấy có mang, cô ấy nuôi con, còn tôi thì bỏ nhà đi và khi về thì say rượu. Và chắc rằng, vì thế mà ngày tôi càng bớt yêu

cô ấy đi. *(Vẽ khoan khoái)* Đúng thế đấy, đúng là như thế, tôi nhìn ra rồi. Nếu tôi yêu Masa, chính là vì bao giờ tôi cũng làm những việc tốt cho cô ấy mà không làm việc xấu!... Đúng thế, vì lẽ đó mà tôi yêu cô ấy. Còn cô kia, tôi đã làm khổ cô ta không phải vì tôi không yêu cô ta... không mà, bởi vì tôi không yêu cô ta. Tôi có ghen đúng, nhưng chuyện đó qua rất mau.

(Artêmiép lại gần; râu anh ta nhuộm, có thất "nơ", quần áo cũ và vá vúi)

ARTÊMIÉP: - Chúc ăn ngon nhé! *(Chào Phêdia)*
Ông đã làm quen với nghệ sĩ, nhà họa sĩ rồi à?

PHÊDIA: *(Lạnh nhạt)* - Vâng, chúng tôi đã làm quen với nhau.

ARTÊMIÉP: *(Với Pêtuxkôp)* - Thế nào, ông đã vẽ xong bức chân dung chưa?

PÊTUXKÔP: - Không, chuyện ấy không xong rồi.

ARTÊMIÉP: *(Ngồi xuống)* - Không làm phiền các ông chứ?

(Phêdia và Pêtuxkôp im lặng)

PÊTUXKÔP: - Ông Phêdo Vasiliêvich đang kể với tôi chuyện đời ông ấy.

ARTÊMIÉP: - Bí mật à?... Tôi sẽ không làm trở ngại các ông. Cứ tiếp đi, tôi chẳng cần các ông. Đồ lộn!

(Anh ta sang bàn bên cạnh và gọi rượu bia. Luôn luôn hẩn lảng nghe câu chuyện của Phêdia và Petuxkôp, tai ghéch về phía họ)

PHÊDIA: - Tôi không ưa con người này.

PÊTUXKÔP: - Anh ta giận rồi đấy.

PHÊDIA: - Tôi cũng chẳng cần! Tôi không chịu nổi, tôi không thể nói được khi có mặt một con người như hẩn ta; đối với ông thì khác, tôi thấy rất thoải mái. Tôi đã nói sao nhỉ?

PÊTUXKÔP: - Ông nói với tôi là ông đã ghen. Thế rồi ông đã xa lìa vợ ông bằng cách nào?

PHÊDIA: - À! *(Suy nghĩ)* Đấy cũng là một chuyện kỳ lạ. Vợ tôi lấy chồng rồi.

PÊTUXKÔP: - Ông ly dị à?

PHÊDIA: - Không! *(Mỉm cười)* Cô ấy là vợ goá của tôi.

PÊTUXKÔP: - Ô! Sao lại thế được?

PHÊDIA: - Phải, vợ goá của tôi; phần tôi, tôi không còn nữa rồi.

PÊTUXKÔP: - Không thể có chuyện ấy được!

PHÊDIA: - Có, tôi là một xác chết (*Artêmiép cúi xuống chăm chú nghe*) Đối với ông, tôi có thể kể được; vả lại chuyện ấy đã qua lâu rồi và ông cũng không biết tên thực của tôi. Chuyện đã xảy ra như thế này: Khi tôi đã đẩy vợ tôi đến chỗ không thể chịu nổi nữa, khi tôi đã phung phí hết cả của cải của tôi, khi không ai chịu nổi tôi nữa, một người đã đến che chở vợ tôi. Ông đừng nghĩ đến một chuyện gì tồi tệ! Không, đó là một người bạn của tôi, một người rất tốt, hoàn toàn ngược lại với tôi về mọi mặt. Cũng như là ở tôi thì nhiều xấu hơn là tốt, anh ấy thì lại là một người trung thực, kiên quyết, sống rất trật tự, tóm lại anh ấy có đủ mọi tính tốt. Anh ấy biết vợ tôi và yêu cô ấy từ ngày nhỏ, và khi cô ấy lấy tôi thì anh ta

đành chịu đựng số phận của mình... Nhưng về sau, khi tôi đã thành một thằng khốn nạn và tôi đã làm khổ cô ấy nhiều quá rồi... thì anh ấy năng đến nhà hơn; chính tôi đã hút anh ấy tới. Vợ tôi bắt đầu yêu người bạn cũ của cô ấy; lúc ấy tôi đã sa đoạ quá lắm rồi, và chính tôi đã bỏ vợ tôi... Rồi Masa tới, và chính tôi đã đề nghị họ nên lấy nhau; họ không muốn thế, nhưng tôi ngày càng trở nên không thể chịu được nữa, và cái đó đi tới chỗ...

PÊTUXKÔP: - Như mọi trường hợp.

PHÊDIA: - Không, tôi cũng biết chắc chắn, tôi biết rõ cụ thể, họ vẫn rất trong sạch. Anh ta thì là một người theo đạo, và đối với anh ta thì hôn nhân không được làm phép cưới ở nhà thờ là một tội lỗi. Thế rồi họ muốn tôi ly dị và đề nghị tôi đồng ý. Như vậy phải nhận hết lỗi về phần tôi, mà phải đối trá như thế thì quả tôi không thể làm được. Ông hãy nghĩ rằng đối với tôi tự

tử còn dễ hơn là nói dối! Và chỉ một chút nữa là tôi chấm dứt cuộc đời; nhưng một người thương tôi đã bảo tôi: "Thế thì có ích gì?" Thế rồi chúng tôi đã thu xếp mọi chuyện. Tôi đã gửi một lá thư vĩnh biệt, và ngay hôm sau người ta tìm thấy trên bờ sông quần áo, ví tiền, thư từ của tôi... Tôi lại không biết bơi...

PÊTUXKÔP: - Thế còn tử thi? Vì người ta không tìm thấy tử thi kia mà?

PHÊDIA: - Ấy thế mà ông hãy tưởng tượng là người ta tìm thấy tử thi đấy. Một tuần lễ sau, người ta tìm thấy một tử thi nào đó... người ta yêu cầu vợ tôi đến nhận diện... một tử thi đã rửa nát... cô ấy nhìn qua. "Có phải ông ấy không?... Vâng chính là ông ấy". Và mọi chuyện ngừng lại ở đấy. Tôi thì người ta đem chôn, và họ thì lấy nhau, và bây giờ sống rất sung sướng. Còn tôi thì, đấy, tôi sống và uống rượu. Ngày hôm qua thôi, tôi con đi qua nhà họ. Cửa sổ đèn

sáng trưng... Một bóng người đi qua
rèm cửa... Có những lần khổ lắm.. Có
những lần khác thì chịu được... Khổ
nhất là lúc tôi không có một xu nào
(uống).

ARTÊMIÉP: *(Lại gần)* - Tôi xin lỗi ông... tôi đã được
nghe câu chuyện của ông... Một câu
chuyện khá kỳ lạ, thực đấy nhưng
chính là một chuyện có ích... Ông vừa
nói khổ nhất là không có tiền. Không
gì khổ hơn thực. Nhưng ở địa vị của
ông, đáng lẽ ông không bao giờ thiếu
tiền mới phải. Vì ông là một xác chết...
cho nên...

PHÊDIA: - Này! Tôi có nói chuyện với ông đâu!
Tôi không cần ông khuyên bảo gì tôi
mà.

ARTÊMIÉP: - Nhưng, tôi thì tôi lại cần khuyên ông.
Ông là một xác chết, nhưng ông lại còn
sống, thế thì bà vợ ông và cái ông kia
đang sống sung sướng với nhau họ là
cái gì? Họ là những người lấy vợ
chung, và tối thiểu đối với họ là bị đi

đây Siberi. Thế thì tại sao lại thiếu tiền nhỉ?

PHÊDIA: - Yêu cầu ông để cho tôi yên.

ARTÊMIÉP: - Chỉ viết cho họ một bức thư, hoặc là để tôi viết hộ. Cho tôi địa chỉ... rồi ông sẽ không quên ơn tôi...

PHÊDIA: - Một lần nữa, mời ông đi cho, tôi không nói gì với ông cả,

ARTÊMIÉP: - Không đâu, ông nói tướng lên mà; đây là một người làm chúng. Người hầu bàn này đã nghe thấy ông nói ông là một súc chết.

NGƯỜI HẦU BÀN: - Tôi không nghe thấy gì hết.

PHÊDIA: - Đồ đều.

ARTÊMIÉP: - Tôi là đồ đều? Nay ông cảnh sát ời!
Xin lập biên bản!

*(Phêdia đứng dậy muốn bỏ đi.
Artêmiép giữ ông ta lại và người cảnh sát đã tới)*

CẢNH II

Ở nông thôn, một cái sân, dây leo kín

LỚP 1

*Ana Dimitriépna, Lida (có mang),
Misa, người vú*

LIDA: - Tàu tới rồi, anh ấy sắp tới đây.

MISA: - Ai sắp tới?

LIDA: - Bố con.

MISA: - Bố sắp tới.

LIDA: - C'est étonnant comme il l'aime... Tout à fait comme son père⁽¹⁾.

ANA DIMITRIÉPNA: - Tant mieux. Se souvient il de son père véritable⁽²⁾.

(1) Pháp văn trong nguyên bản: Lạ thực nó rất yêu anh ấy. Cứ y như bố của nó.

(2) ???

LIDA: *(Thở dài)* - Con vẫn chưa nói hết sự thật với nó. Lúc thì con nghĩ là không nên nói cho nó biết, lúc thì con nghĩ là phải nói hết với nó. Mẹ nghĩ sao hở mẹ?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Lida, mẹ nghĩ rằng đó là một chuyện tình cảm. Con hãy nghe theo trái tim của con. tim con sẽ bảo con bao giờ phải nói và nói như thế nào. Thực là lạ cái chết làm cho người dân mọi chuyện! Mẹ nhận rằng một thời mẹ thấy Phêdia, người mà mẹ biết từ lúc nhỏ rất khó chịu. Nhưng bây giờ mẹ nhớ lại anh ấy như một người con trai vui vẻ, bạn thân của Vichto, một người say mê, hành động chống lại luật pháp và tôn giáo, nhưng dù sao cũng đã hy sinh đời mình cho những kẻ mình yêu. Ai muốn nói gì thì nói, hành động đó thực là đẹp! Mẹ mong rằng Vichto đừng quên mang len cho mẹ, mẹ gần hết rồi *(đan)*.

LIDA: - Anh ấy đến kia rồi. *(Nghe thấy tiếng*

bánh xe, tiếng chuông xe. Bà ta đứng dậy và đi ra phía ngoài cửa sân) Ai đi với anh ấy nhỉ? Con thấy một cái mũ đàn bà trong xe! À! Mẹ! Đến một thế kỷ nay không được gặp mẹ rồi!

(Bà ta đi ra cửa. Karênin và Ana Paplôpna ra)

LỚP 2

Những người cũ, thêm Karênin và Ana Paplôpna

ANA PAPLÔPNA: *(Ôm hôn Lida và Ana Dimitriépna) - Vichto gặp tôi và kéo tôi đi theo.*

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Anh ấy làm thế là phải.

ANA PAPLÔPNA: - Tôi thấy Vichto ở ngoài phố, tôi mới tự bảo: "Đây là một dịp đến thăm anh chị ấy đây, đã nhiều lần tôi đã hoãn cuộc đi thăm này lại rồi". Thế là tôi đến đây! Nếu các bà không đuổi thì tôi sẽ ở đến chuyến tàu tối.

KARÊNIN: *(Hôn vợ, mẹ và Misa) - Ô! Sao tôi sung sướng thế này! Mừng cho tôi đi. Ngày*

mai anh không cần phải ra thành phố nữa.

LIDA: - Thích thực... hai ngày! Chuyện này không phải luôn luôn xảy ra đâu nhé! Chúng ta sẽ đi chơi đến tu viện, mẹ nhé!

ANA PAPLÔPNA: *(Nhìn đứa trẻ)* - Sao nó giống bố thế! Thằng bé kháu quá! Mong rằng nó chỉ thừa hưởng của bố nó trái tim thôi!...

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Mà không phải tính nhu nhược.

LIDA: - Tất cả, tất cả! Vichito cũng đồng ý với con. Nếu như bố cháu được chỉ bảo đúng đắn từ tấm bé.

ANA PAPLÔPNA: - Mẹ thực không hiểu lời con nói. Nhưng hãy cứ nghĩ đến anh ấy là mẹ không thể cầm được nước mắt.

LIDA: - Chúng con cũng thế. Sao anh ấy đã thành cao quý trong trí nhớ chúng ta đến như thế!

ANA PAPLÔPNA: - Mẹ cũng thấy như vậy.

LIDA: - Đã có một lúc chuyện ấy sao mà thấy không thể nào giải quyết được đến như thế, thế rồi đột nhiên mọi việc lại xong xuôi hết!

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Thế nào! Anh Vichto có mang len về không đấy.

KARÊNIN: - Có ạ, con mang về đủ thứ đây! (*Cầm lấy cái túi, dỡ ra*) Len, nước hoa, và thư từ. Một cái thư toà án gửi cho em. (*Đưa thư cho vợ*) Mẹ ơi, con dẫn mẹ về phòng mẹ đã. Con cũng phải chải qua quần áo trước khi ăn cơm. Em Lida này, có phải sẽ để cho mẹ phòng bên dưới, ở góc nhà không hở em (*Lida, mặt tái ngắt, tay run lập cập cầm bức thư và đang đọc*) Lida, em làm sao thế? Thư gì thế?

LIDA: - Trời ơi! Anh ấy còn sống! Bao giờ tôi mới thoát khỏi anh ấy đây? Vichto, thế này là thế nào (*khóc*).

VICHTO: (*Cầm thư đọc qua*) - Khủng khiếp quá!

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Cái gì thế? Nói đi!

VICHTO: - Ghê gớm quá. Anh ta còn sống, Lida

thành ra hai chồng, và con thành người có tội. Đây là lệnh của ngài dự thẩm gọi ngay Lida tới gặp ngài ấy.

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Con người ghê gớm thực! Tại sao nó lại làm như thế kia chứ?

VICHTO: - Tất cả đều là dối trá... dối trá...

LIDA: - Trời! Tôi căm thù con người ấy!... Tôi không còn biết tôi nói gì nữa (*khóc, vào. Karênin đi theo vợ*).

ANA PAPLÔPNA: - Làm sao nó lại vẫn còn sống được nhỉ?

ANA ĐIMITRIÉPNA: - Tôi đã biết ngay mà, cái ngày mà thằng Vichto liên quan đến những loại người này, là họ sẽ kéo nó xuống bùn nhơ ngay. Và mọi việc đã xảy ra đúng như tôi dự đoán; tất cả chỉ là dối trá, dối trá.

HỒI VI

CẢNH I

Phòng làm việc của một ông dự thẩm

LỚP 1

Dự thẩm, Menikôp, thư ký.

(Dự thẩm ngồi ở bàn làm việc, nói chuyện với Menikôp. Người thư ký ngồi cạnh ông ta, cúi mũi vào giấy tờ)

DỰ THẨM: - Nhưng tôi có nói với bà ấy một điều như thế đâu kia chứ. Bà ấy bịa ta, thế rồi lại chính bà ấy trách tôi.

MENIKÔP: - Bà ấy có trách gì ông đâu, bà ấy chỉ buồn thôi.

DỰ THẨM: - Thôi được, tôi sẽ tới ăn cơm sáng. và bây giờ tôi một việc rất lý thú phải hỏi cung. *(Với thư ký)* Cho vào đi.

THƯ KÝ: - Cả hai ạ?

DỰ THẨM: *(Vứt thuốc lá đi)* - Không, một mình bà Karênin thôi, hay là nếu gọi đúng, bà

Prôtasôva, theo tên người chồng thứ nhất của bà ta.

MENIKÔP: *(Đi vào)* - À thế ra bà Karênin ư?

DỰ THẨM: - À! Một việc rất khó chịu... công việc mới chỉ bắt đầu thôi, nhưng tôi thấy rất không hay rồi. Đây là một cuộc hỏi cung rất khó chịu. Nào, vào việc.

(Lida ra, quần áo đen, một tấm khăn che mặt)

LỚP 2

Dự thẩm, Lida

DỰ THẨM: - Xin mời bà ngồi *(chỉ một cái ghế)* Bà hãy tin rằng rất tiếc bắt buộc phải hỏi cung bà, nhưng đây là nhiệm vụ của tôi. Dù thế, tôi vẫn tin rằng đối với bà và đối với những người khác, điều có lợi hơn cả, là bà chỉ nên nói sự thực. Như thế bao giờ cũng tốt và thực tế hơn.

LIDA: - Tôi không có điều gì cần dấu diếm.

DỰ THẨM: - Tốt lắm *(xem giấy má)* Tên tuổi, địa vị, tôn giáo của bà, tôi đã biết tất cả rồi, bà xem có đúng không?

- LIDA:** (Xem giấy tờ) - Đúng.
- DỰ THẨM:** - Bà bị buộc tội, khi chồng còn đang sống, và bà biết việc đó, lại đi kết hôn với một người đàn ông khác.
- LIDA:** - Tôi không biết là chồng tôi còn sống.
- DỰ THẨM:** - Bà bị buộc tội là đã cho tiền chồng bà để sui ông ta giả vờ tự tử, nhằm mục đích thoát khỏi ông ta.
- LIDA:** - Những điều đó không đúng.
- DỰ THẨM:** - Cho phép tôi được hỏi bà vài câu. Hồi tháng bảy năm ngoái, bà có gửi cho chồng bà một nghìn hai trăm rúp không?
- LIDA:** - Món tiền đó là của ông ta vì đó là tiền bán những đồ đạc của ông ta. Khi chúng tôi rời xa nhau, tôi đã gửi cho ông ta số tiền ấy. Hồi đó tôi đang đợi được ly dị.
- DỰ THẨM:** - Cứ coi là như thế. Số tiền đó được gửi đi ngày 17, nghĩa là hai ngày trước khi ông ta mất tích.
- LIDA:** - Có thể là ngày 17, tôi cũng không nhớ nữa.

DỰ THẨM: - Tại sao hồi đó, cùng một lúc bà đã rút đơn khỏi Hội đồng các cha và từ chối không nhờ trạng sư của bà giúp đỡ nữa?

LIDA: - Tôi cũng không biết nữa...

DỰ THẨM: - Được, nhưng khi cảnh sát mời bà tới nhận diện xác chết, tại sao bà lại nhận đó là chồng bà?

LIDA: - Tôi cảm động đến độ gần như không nhìn gì hết... Vả lại, tôi hoàn toàn tin là ông ấy, nên khi người ta hỏi tôi, tôi đã trả lời tôi thấy có lẽ chính là ông ấy...

DỰ THẨM: - Vâng... Bà đã không nhìn cẩn thận, do bà cảm động, điều đó dễ hiểu thôi. Rất tốt. Nhưng xin bà hãy cho tôi biết tại sao mỗi tháng bà lại gửi một số tiền tới Saratôp, là cái thành phố mà chồng bà sống ở đó?

LIDA: - Tiên đó là do chồng tôi gửi và tôi không thể nói ra là gửi đi đâu; đó không phải là chuyện bí mật của tôi. Nhưng số tiền đó không phải gửi cho ông Phêdo Vasiliêvich, vì chúng tôi đã

coi là ông ấy chết rồi, tôi có thể quả quyết với ông điều đó.

DỰ THẨM: - Rất tốt. Xin bà nhớ cho rằng tuy là những kẻ phục vụ luật pháp nhưng chúng tôi vẫn là những con người, và xin bà tin rằng tôi rất thông cảm với tình thế của bà và chia sẻ nỗi đau khổ với bà. Bà đã kết hôn với một người đã phung phí hết tiền của của bà, đã lừa dối bà, tóm lại đã làm khổ vợ...

LIDA: - Tôi đã yêu người ấy.

DỰ THẨM: - Vâng, dù như vậy, lẽ tự nhiên là bà muốn thoát khỏi người đó bằng cách chọn phương pháp giản dị ấy, không nghĩ rằng phương pháp ấy sẽ dẫn bà tới điều mà người ta coi như một tội ác: đó là việc lấy hai chồng... Tôi, thì tôi thông cảm điều đó và tôi tin rằng hội đồng thẩm phán cũng sẽ thông cảm như vậy... Vì thế, tôi khuyên bà nên thú nhận hết...

LIDA: - Tôi không có điều gì phải thú nhận cả... Tôi không hề dối trá bao giờ... (*bà ta khóc*) Ông không cần đến tôi nữa chứ ạ?

DỰ THẨM: - Xin bà hãy ngồi lại đây một lát nữa.Ồ! Tôi sẽ không làm phiền bà thêm vì những câu hỏi của tôi đâu. Xin bà đọc và ký vào bản khẩu cung của bà. Bà xem xem những lời khai của bà viết có đúng không. .. Bà ngồi vào đây (*với thư ký*) Mời ông Karênin vào.
(Karênin ra, trình trọng và nghiêm trang)

LỚP 3

Những người cũ, thêm Karênin

DỰ THẨM: - Mời ông ngồi xuống.
KARÊNIN: (*Đứng*) - Ông muốn gì ở tôi?
DỰ THẨM: - Tôi bắt buộc phải hỏi cung ông.
KARÊNIN: - Nhân danh gì?
DỰ THẨM: (*Mỉm cười*) - Tôi thì nhân danh dự thẩm; còn ông thì tôi cần lấy lời khai của ông như người phạm tội.
KARÊNIN: - Phạm tội gì?
DỰ THẨM: - Phạm tội đã kết hôn với một người

dàn bà đang có chồng... Thôi, cho phép tôi được đặt những câu hỏi theo thứ tự của nó. Mời ngồi.

KARÊNIN: - Cảm ơn ông.

DỰ THẨM: - Tên ông?

KARÊNIN: - Vichto Karênin.

DỰ THẨM: - Chúc vụ?

KARÊNIN: - Thị lang trong cung Hoàng đế. Ủy viên đội đồng tư vấn. Ba mươi tám tuổi.

DỰ THẨM: - Tôn giáo?

KARÊNIN: - Công giáo chính phái. Tôi chưa bị kết án và can phạm bao giờ. Sao nữa?

DỰ THẨM: - Ông có biết là ông Phêdo Vasiliêvich Prôtaxôp còn sống khi ông kết hôn với vợ ông ta không?

KARÊNIN: - Không, tôi không biết. Cả hai chúng tôi đều tin là ông ta đã chết đuối.

DỰ THẨM: - Sau cái việc gọi là chết của ông Prôtaxôp, hàng tháng ông gửi tiền đến Saratôp cho ai?

KARÊNIN: - Tôi không muốn trả lời câu hỏi ấy.

DỰ THẨM: - Thôi được. Ngày 17 tháng Bảy, ngày

trước khi có cái trò giả chết, ông đã gửi một ngàn hai trăm rúp cho ông Prôtavốp nhằm mục đích gì?

KARÊNIN: - Số tiền ấy vợ tôi chưa cho tôi.

DỰ THẮM: - Do bà Prôtasôva đưa?

KARÊNIN: - Vợ tôi đưa để gửi cho chồng bà ta. Vợ tôi coi số tiền đó là của riêng ông ta và thấy giữ số tiền đó sau khi cắt đứt quan hệ với ông ta thì thực bất công.

DỰ THẮM: - Một câu hỏi nữa. Tại sao ông lại ngừng mọi việc đảm đật với vấn đề ly dị?

KARÊNIN: - Vì ông Phêdo Vasiliêvich viết thư cho tôi nói là tự ông ta sẽ đảm nhiệm việc đó.

DỰ THẮM: - Ông còn giữ bức thư ấy không?

KARÊNIN: - Không, tôi đã để thất lạc mất.

DỰ THẮM: - Kể cũng đáng chú ý là tất cả những thứ có thể thuyết phục toà án là những lời khai của ông đúng sự thực đều đã mất hết hoặc không còn nữa.

KARÊNIN: - Ông còn cần gì nữa không?

DỰ THẮM: - Tôi còn cần phải làm tròn nhiệm vụ

của tôi, còn ông, ông cần phải thanh minh cho ông. Hồi này, tôi có khuyên bà Prôtasôva điều mà bây giờ tôi lại khuyên ông, nghĩa là đừng nên dấu diếm những điều đối với mọi người đã rõ ràng rồi, và nên kể hết chuyện đã xảy ra như thế nào; tôi càng khuyên ông làm như thế vì ông Prôtasốp đã ở vào một tình trạng phải thú nhận hết và lẽ phải nhắc lại sự thật trước các quan toà. Tôi khuyên ông rằng...

KARÊNIN: - Còn tôi, tôi đề nghị ông hãy ở trong phạm vi chức trách của ông. Tôi không biết dùng làm gì những lời khuyên của ông. Chúng tôi có thể về được chứ?

(Ông ta đi lại phía Lida và khoác tay Lida)

DỰ THẨM: - Tôi rất tiếc là bắt buộc phải giữ ông lại. *(Karênin quay lại rất ngạc nhiên)* Ô! không phải bắt giam ông đâu, không phải... dù rằng biện pháp đó làm cho việc tìm hiểu sự thật dễ dàng hơn, tôi cũng không dùng biện pháp ấy. Tôi chỉ muốn hỏi cung ông

Prôtasôp trước mặt ông, để đối chứng với ông ấy, và để ông dễ dàng thuyết phục ông ấy là đã lừa dối. Xin mời ông ngồi. *(Với thư ký)* Gọi ông Prôtasôp vào.

(Phêdia ra, bản thủ, hoàn toàn sa đoạ)

LỚP 4

Những người cũ, thêm Phêdia

PHÊDIA: *(Quay sang phía Lida và Karênin)*
Êlîdavêta Angdrêépna... Vichto...
Không phải lỗi tại tôi... tôi muốn việc tôi làm được tốt đẹp... Nếu tôi làm khổ các bạn... xin tha lỗi cho, xin tha lỗi cho *(cúi rạp xuống trước mặt hai người)*.

DỰ THẨM: - Xin trả lời những câu hỏi của tôi.

PHÊDIA: - Mời ông hỏi.

DỰ THẨM: - Tên ông?

PHÊDIA: - Ông biết rồi thôi...

DỰ THẨM: - Đề nghị trả lời.

PHÊDIA: - Phêdo Prôtasôp.

- DỰ THẨM:** - Chúc vụ, tôn giáo, tuổi?
- PHÊDIA:** (*Sau một phút im lặng*) - Hỏi những điều ngu ngốc ấy mà ông không biết ngược à? Hãy hỏi tôi những điều có ích, đừng hỏi những thứ dở dẩn ấy.
- DỰ THẨM:** - Tôi yêu cầu ông hãy giữ gìn lời lẽ và trả lời những câu hỏi của tôi.
- PHÊDIA:** - Nếu chuyện đó không làm ông ngược thì đây: chúc vụ cử nhân; tuổi bốn mươi; tôn giáo chính phái... Sao nữa?
- DỰ THẨM:** - Ông Karênin và vợ ông có biết là ông còn sống, khi ông để quần áo ở bờ sông và mất tích không?
- PHÊDIA:** - Chắc chắn là không... Thực ra tôi cũng có ý định tự tử, nhưng rồi sau... Nhưng thôi, kể lại những cái đó làm gì... Điều chủ yếu là họ không biết chuyện ấy.
- DỰ THẨM:** - Tại sao ông lại nói ngược lại với người cảnh sát?
- PHÊDIA:** - Người cảnh sát nào?... À! Khi anh ta tới nhà tế bản ấy à?... Tôi say rượu và

tôi nói láo đấy... tôi cũng không nhớ là
tôi nói gì nữa... tất cả những cái đó...
đều là nói láo hết... Bây giờ tôi không
say nữa rồi, rồi nói thực... Không, tôi
xin thề là họ không biết gì hết... Họ
tưởng tôi chết rồi và tôi rất bằng lòng
về chuyện đó. Đáng lẽ mọi người đều
không biết gì hết, nếu không có cái
thằng đểu Artêmiép nó tố cáo tôi...
Nếu có người phạm tội, thì chính là
tôi, một mình tôi thôi...

DỰ THẨM: - Tôi hiểu rằng ông muốn tỏ ra mình
rộng lượng, nhưng luật pháp yêu cầu
sự thật... Tại sao người ta lại gửi tiền
cho ông? (*Phêdia im lặng*) Có phải ông
đã thông qua Epghênép ở Saratôp để
nhận tiền không? (*Phêdia im lặng*) Tại
sao ông không trả lời? Người ta sẽ ghi
vào biên bản là bị can không trả lời
những câu hỏi đó và điều đó có thể có
hại cho ông và cho bà ấy. Bây giờ ông
định làm gì?

PHÊDIA: (*Sau khi im lặng*) - Sao ông không
thấy xấu hổ, ông dự thẩm nhỉ... Ông

can thiệp vào cuộc đời người khác để làm gì?... Ông rất bằng lòng vì có quyền thế, và lợi dụng cái đó để hành hạ về vật chất và tinh thần những con người nghìn lần tốt hơn ông và đáng trọng hơn ông.

DỰ THẨM: - Yêu cầu ông...

PHÊDIA: - Không cần yêu cầu, tôi sẽ nói hết những điều tôi nghĩ. (với thư ký) Còn ông, ghi lấy. Ít nhất thì lần đầu tiên trong một cái biên bản lại có những lời đúng đắn (*cao giọng*). Ở trên đời có ba con người, tôi, anh ấy và chị ấy. Quan hệ của họ rất rắc rối, đó là một cuộc đấu tranh giữa cái tốt và cái xấu, một cuộc đấu tranh đạo đức mà các ông không thể nào hình dung nổi. Cuộc đấu tranh ấy đã kết thúc bằng một tình thế giải quyết mọi chuyện. Đó là sự bình yên cho tất cả chúng tôi, họ thì được hạnh phúc, họ yêu nhau và đã quên tôi đi. Còn tôi, trong dự sa đoạ của tôi, tôi rất sung sướng là đã làm được việc tốt, và, vì là một thằng khốn

nạn, tôi đã đi biệt tích để khỏi làm cản trở những người đẩy sức sống và sống một cuộc đời trung thực, tóm lại chúng tôi đều sống cả. Thế rồi đột nhiên một thằng khốn kiếp tới, một thằng muốn làm tiên bằng cách tố cáo những chuyện riêng của người ta, nó đề nghị tôi cùng làm tiên với nó, tôi đuổi nó đi... Thế là nó đến nhờ các ông là những kẻ "thần công lý", những kẻ bảo vệ đạo đức. Và ông, mỗi tháng nhận mấy xu xông về những việc bẩn thỉu của ông, ông mặc áo quan toà vào, và trong lòng vui sướng ông thách thức chúng tôi, những người mà ông không đáng coi giấy cho nữa kia, những người không thêm cho thứ ông bước chân vào ngõ!... Nhưng ông ở vào vị trí có thể làm hại được chúng tôi, và ông rất bằng lòng...

DỰ THẨM: - Tôi sẽ đuổi ông ra ngay.

PHÊDIA: - Tôi không sợ ai cả, vì tôi chỉ là một xác chết. Ông không thể làm gì nổi tôi, không có tình thế nào ghê gớm hơn

tình thế của tôi cả. Nếu ông muốn đuổi tôi ra thì cứ đuổi.

KARÊNIN: - Chúng tôi có thể rút được chưa ạ?

DỰ THẨM: - Ngay sau khi ký vào biên bản thôi.

PHÊDIA: - Nếu ông không bỏ ổi đến thế thì trông ông lố bịch biết bao!

DỰ THẨM: - Tôi bắt giam ông... Dẫn hắn đi.

PHÊDIA: *(Với Karênin và Lida)* - Xin tha lỗi cho tôi.

KARÊNIN: *(Tiến tới bắt tay ông ta)* - Chắc chắn là phải như thế.

(Lida vào. Phêdia cúi rạp xuống một cách thành kính trước mặt bà ta)

CẢNH II

Hành lang của một toà án. Trong cùng, một cửa kính, một mô toà đứng gần đó. Bên phải, một cửa khác, các bị can vào bằng cửa này. Ivan Pêtrôvich, quần áo rách rưới, đến gần cửa bên phải. Ông ta muốn qua cửa. Mô toà, Ivan Pêtrôvich, rồi một trạng sư, Hoàng thân Abrêxkôp, Pêtuxkôp, Phêdia, Pêtruxin, Lida, Masa, công chúng.

MÔ TOÀ: - Ông đi đâu? Đây cấm vào.

IVAN PÊTRÔVICH: - Tại sao lại thế? Theo luật pháp thì toà xử công khai kia mà?

(Nghe thấy tiếng vỗ tay)

MÔ TOÀ: - Đây cấm, có thể thôi... Cấm vào.

IVAN PÊTRÔVICH: - Mất dạy! Anh không biết anh nói với ai à?

(Một trạng sư trẻ ra, mặc áo trạng sư)

TRẠNG SƯ: *(Với Ivan Pêtrôvich)* - Ông liên quan đến việc này à?

IVAN PÊTRÔVICH: - Không! Tôi là công chúng.

Nhưng cái tên canh cửa thô lỗ này không để tôi vào.

TRẠNG SƯ: - Công chúng không vào bằng cửa ấy... Ông đợi một lát, phiên toà sắp ngừng đấy.

(Khi đi ra, ông ta gặp Hoàng thân Abrêxkôp)

IVAN PÊTRÔVICH: - Tôi biết. Nhưng tôi, người ta phải để cho tôi vào chứ?

HOÀNG THÂN: - Ông có thể cho tôi biết là công việc đến đâu rồi không ạ?

TRẠNG SƯ: - Các trạng sư đang cãi. Ông Pêtruxin đang nói đấy.

(Lại nghe thấy tiếng vỗ tay)

HOÀNG THÂN: - Những bị can thái độ thế nào?

TRẠNG SƯ: - Rất tự trọng. Nhất là Karênin và Êlidavêta Angdrêépna. Người ta có cảm tưởng không phải họ là bị cáo, mà chính họ đang xét xử xã hội; mỗi người đều cảm thấy như thế và ông Pêtruxin đã dùng luận đề ấy để cãi.

HOÀNG THÂN: - Còn Prôtasôp?

TRẠNG SƯ: - Ông ta bị kích thích cao độ. Ông ta

cứ run lên suốt cả thời gian vừa rồi. Những cuộc sống ông ta sống vừa qua làm cho chuyện đó dễ hiểu thôi. Nhiều lần ông ta ngắt lời công tố uỷ viên và các trạng sư. Ông ta ỏ vào một trạng thái tinh thần kích động kỳ lạ.

HOÀNG THÂN: - Theo ý kiến ông, kết quả sẽ ra sao?

TRẠNG SƯ: - Khó mà đoán trước được. Hội đồng thẩm pháp rất pha tạp. Dù sao vấn đề cố tình phạm pháp cũng bị gạt ra ngoài rồi; nhưng dù sao... *(một người ở trong ra. Hoàng thân Abrêxkôp tiến vào phía cửa)* Ông muốn vào?

HOÀNG THÂN: - Vâng, tôi rất muốn vào.

TRẠNG SƯ: - Ông là Hoàng thân Abrêxkôp phải không ạ?

HOÀNG THÂN: - Vâng.

TRẠNG SƯ: *(Với mõ toà)* - Để ông ấy vào. *(Với Hoàng thân)* Ở bên trái ông sẽ thấy một cái ghế trống.

(Cửa mở ra và khi Hoàng thân bước vào, người ta nhìn thấy trạng sư đang cãi bên trong)

IVAN PÊTRÔVICH: - Bọn quý phái mà! Nhưng tôi, tôi là một nhà quý phái về tư tưởng, và như thế là cao hơn chứ.

TRẠNG SỰ: - Xin lỗi ông...

(Vào nhanh)

PÊTUXKÔP: *(Ra)* - À! Chào ông! Ông là Ivan Pêtrôvich? Công việc đến đâu rồi?

MÔ TOÀ: - Khê chứ. Các ông có phải đang ở trong cửa hàng bán rượu đâu.

(Lại nghe thấy tiếng vỗ tay. Cửa mở, trạng sự, công chúng, các ông các bà ra)

MỘT BÀ: - Đẹp thực! Ông ta làm tôi cảm động đến rơi nước mắt.

MỘT SĨ QUAN: - Hay hơn tiểu thuyết. Có điều tôi không hiểu là tại sao bà ta có thể yêu hắn được... Một tên xấu đến thế.

(Một cửa khác mở ra. Những bị can ra. Trước hết là Lida và Karênin đi qua hành lang, rồi đến Phêdia đi một mình).

BÀ (NÓI TRÊN): - Im, ông ta kia kia. Ông thấy ông ta bị kịch động không.

(Bà kia và sĩ quan đi qua)

PHÊDIA: *(Đến gần Ivan Pêtrôvich)* - Anh có mang tới không?

IVAN PÊTRÔVICH: - Đây! *(Đưa cho Phêdia một vật gì)*

PHÊDIA: *(Cho vật kia vào túi. Thấy Pêtuxkôp)* - Thật là ngốc, tầm thường, đáng chán và ngu xuẩn! *(Định tìm đường ra)*

PÊTRUXIN: *(Trạng sư, to lớn, hồng hào, hoạt động. Đi tới phía Phêdia)* - Thế đấy, ông bạn ạ, công việc của chúng ta tiến triển tốt. Mong rằng ông đừng làm hỏng việc bằng những lời cuối cùng của ông thôi.

PHÊDIA: - Tôi sẽ không nói gì hết. Ông còn muốn tôi nói gì nữa? Tôi không muốn nói đâu.

PÊTRUXIN: - Có, phải nói chứ. Nhưng này, ông đừng lo. Bây giờ việc của chúng ta sắp thắng rồi. Ông chỉ cần nói với họ như ông nói với tôi: nếu người ta xử án ông, chính vì ông không phạm phải việc tự tử, nghĩa là một hành động bị luật pháp nhà nước và toà thánh kết tội.

- PHÊDIA: - Tôi sẽ không nói gì.
- PÊTRUXIN: - Sao thế?
- PHÊDIA: - Vì tôi không muốn. Tôi sẽ không nói. Ông chỉ cần nói cho tôi biết nếu tôi đã là đi đến đâu.
- PÊTRUXIN: - Tôi đã nói với ông: tôi đã là bị đẩy đi Sibêri.
- PHÊDIA: - Ai sẽ bị đẩy đi?
- PÊTRUXIN: - Ông và vợ ông mà.
- PHÊDIA: - Tối thiểu?
- PÊTRUXIN: - Tôi do nhà thờ định, và tất nhiên là việc hôn nhân lần thứ hai bị xoá bỏ.
- PHÊDIA: - Thế là người ta lại chối buộc tôi với bà ta, buộc bà ta với tôi à?
- PÊTRUXIN: - Làm sao được? Không thể nào khác được. Nhưng ông hãy bình tĩnh, và nhất là nên nói những điều đã định, đừng nói gì thêm. Thôi, vào đây (*lúc đó, ông ta nhận thấy người ta đang quay lấy ông ta và nghe ông ta nói*) Tôi hơi mệt, tôi đi nghỉ một lát. Ông cũng nên nghỉ đi trong lúc ngừng

phiên toà. Điều cốt yếu là ông đừng có sợ.

PHÊDIA: - Liệu có một giải pháp nào khác ngoài hai giải pháp đó không?

PÊTRUXIN: *(Đi xa ra)* - Không có cách nào khác.

MÔ TOÀ: - Các ông đi đi, đi đi! Đừng làm ngăn trở hàng lang.

PHÊDIA: - Ngay bây giờ đây... *(Rút đúng ra bắn một phát vào tim. Mọi người chạy tới)*
Không sao. Mọi việc đều tốt đẹp cả...
Gọi Lida cho tôi!...

(Công chúng từ các cửa chạy tới, chánh án, bị can, nhân chứng. Lida đứng ở hàng đầu; sau bà ta thấy Masa, Karênin, Ivan Pêtrôvich, Hoàng thân Abrêxkôp)

LIDA: - Anh làm gì thế? Anh Phêdia! Tại sao lại thế?

PHÊDIA: - Thứ lỗi cho tôi... đã không... giải thoát được cho Lida... Không phải chỉ Lida đâu... mà như thế này tốt đẹp cả cho tôi... Vì tôi đã sẵn sàng rồi mà...

LIDA: - Anh sẽ sống!

(Một thầy thuốc cúi xuống nghe tim Phêdia)

PHÊDIA: - Tôi biết tình trạng tôi, không cần bác sĩ mà... Vĩnh biệt Vichto... Và Masa đã đến muộn quá! *(Khóc)* Sao tôi sung sướng thế này! .. Sao tôi sung sướng...

MÀN

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

THI HÀI SỐNG

Tác giả: **LÉP TÔNXTÔI**

Người dịch: **THIỆT VŨ**

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

CÔNG TY MINH THÀNH - BỘ CHỈ HUY QUÂN SỰ

TP. HỒ CHÍ MINH

*

* *

Chịu trách nhiệm xuất bản

HÀ ĐÌNH CẦN

Chịu trách nhiệm bản thảo

NGÔ THẾ OANH

Biên tập

THẾ NGỌC

Trình bày bìa

NGÔ TRỌNG HIỂN

Sửa bản in

BAN BIÊN TẬP

In 500c khổ 14,5x20,5 tại Công ty In Văn hóa Sài Gòn.

Giấy phép xuất bản số 93-2006/CXB/060-26/SK cấp ngày 25-1-2006.

In xong và nộp lưu chiểu Quý II - 2006.

Tủ sách Kiệt Tác Sân Khấu Thế Giới ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật... có ảnh hưởng lớn không chỉ về sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung.

Từ các tác phẩm cổ đại với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của sân khấu thế giới như thời đại Phục hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với các bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện đại của đất nước.

thi hải sống

10164699

